Ч. 234 (15.034). ЛЬВІВ, ПЯТНИЦЯ 21. ЖОВТНЯ 1938. Opłata pocztowa uiszczona gotówką. РІК LIX.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ ВРАНЦІ.

Редакція й Адміністрація: ЛЬВІВ, РИНОК Ч. 10. II. ПОВ.
Телефон Редакції 246-46
Телефон Адміністрації 229-41
Телефон Друкарні 229-26
Адреса для телегр.: Діло Львів
Конто: П. К. О. Львів 504.060.
„ Банку Чеських Леґіон. Прага „Діло".
Рукописів не звертаємо.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
місячно (з книжкою) 5.00 зол.
чвертьрічно . . . . . 15.00 „
піврічно . . . . . . 30.00 „
річно . . . . 60.00 „
В АМЕРИЦІ 1.50 ДОЛ., У ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ 30 КОР. Ч.
У ВСІХ ІН. КРАЯХ 7.50 ЗОЛ. П.
ОДИН ПРИМІРНИК 20 СОТ.

ВСІ ТОЧНІ ПЕРЕДПЛАТНИКИ ДІСТАЮТЬ ЩОМІСЯЦЯ БЕЗПЛАТНО КНИЖКУ Б-КИ „ДІЛА" В ОБЄМІ 10—15 АРКУШІВ ДРУКУ.

У Закарпатській Державі.

(Від нашого спеціяльного кореспондента).

Ця кореспонденція дещо спізнилася, бо йшла до нас окружною дорогою. — Ред.

Ужгород, 14. жовтня 1938.

Почалося це вже на кордоні. Коли на нашу сторону в Лавочнім приїхав перший — після довшої перерви — поїзд зі Закарпаття і з нього висів чеський митний урядовець, польські митарі й поліціянти окружили його, цікаві вістей.

Один із них весело сміючись, запитав:

— Колиж це ви вже раз покінчите з отими своїми авантурами?

Немолодий уже, худий і високий чех, в очках та в зеленому однострою і в широкій характеристичній пелерині, зупинився на мить на рейках і збентежено просунув долонею по чолі. А потім поволі підійшов ближче і розвівши безпорадно руками, промовив уривано і зворушено:

— Щож. Нема вже нашої републики! Німці забирають дальше аж по Прагу, ви берете, мадяри також уже беруть... Єжус Марія, чи не краще булоб, щоб уже раз усе забрали?

І дальше півтихо й неначе до себе самого:

— А проте була одноміліонова армія, було стільки зброї, що всіх, навіть дітей можна було озброїти... Наші укріплення коштували сотки міліярдів!...

Стояв безрадно, розводив руками і раз-у-раз потирав чоло тремтючою рукою.

Таких розмов чув я десятки.

В одному з нічних барів в Ужгороді присівся до мене чех, як виявилося — інженір, вищий урядовець краєвої Хліборобської Палати. Відійшов на хвилину від розспіваного і добре запитого чесько - московського товариства, що співали наперемінну московські й... мадярські пісні, диригуючи музикантами. Зміркував чомусь у мене чужинця і почав зі всією щирістю підпитих людей:

— Ви чужинець і дивуєтеся мабуть, чому ми веселимося в часі, коли розшматовують нашу републику?...

— Еге ж.

— Бо, бачите, в такому часі найкраще веселитися. Тоді не бачите так трагічно - ясно того, що довкруги вас діється. Нас зрадили. Ганебно зрадили! О що найстрашніше: славяни зрадили, русове!... Але це пімститься. Чеський нарід не загине!

І по хвилині:

— Ну, а тепер Гітлер убере нас у пікельгавби і прикаже йти на Францію...

— Хібаж ви підете?

— А підемо. Чомуб не піти? Мусимо піти! Франція буде платити за зраду.

Дивився хвилину понуро в долівку. І знову:

— Скажіть, чи ми злі люди? Чи не було у нас найкращої демократії?... Але чекайте, ще прийде! — погрозив пястуком.

— Що прийде?

— Революція. Большевицький валець покотиться...

За хвилину продовжував посумніло:

— А нас звідси, з Підкарпатської Руси, виженуть русини. Я це, пане, знаю... Щож, підемо — махнув рукою, здетерміновано.

Показав на свої руки:

— Ці руки запрацюють ще на мене і на моїх дітей. Ніякої праці не боюся.

Говорив розгублено ще кілька добрих хвилин, а я, слухаючи, охоплював думкою цілість психологічного стану не тільки того підпитого, здетермінованого чеського урядовця, але й його земляків, з якими мені приходилося зустрічатись за останні два дні. З їхньої безперечно втомленої, розбитої душі виповзало все на перше місце те найстрашніше, чим може хворіти нація: дефетизм. Зневіра, яка не має ні краю, ні стриму, розпука, що не вміє навіть зачіпитися за надію.

І ще, не знати вже котрий раз, стало мені жаль, і прикро, і соромно. За них самих. За той нарід з традицією Гуса і Жіжки та водночас з психікою декадентського інтелігента, на верх якої наклалася тонка верства дрібноміщансько-сибаритного вдоволення і бундючної самопевности, гарантованої... міжнародніми трактатами. Все нині тріснуло з таким страшним гуком, що аж душа в народі завмерла. Душа кволя в менті, коли цьому народові треба найбільшого героїзму.

ДНІ ВЕЛИКІ, ПІДНЕБНІ ТА ХМАРНІ.

Вище наведені імпресії помістив я вмисне, щоб вияснити психольоґічне і моральне тло того всього, що діється нині у Карпатській Україні, в приявні чехів, при все ще їхній адміністрації, попри них і понад їхніми головами. Розбурхане подіями життя цієї землі пливе все дужчою рікою попри них, що з ролі самопевних адміністраторів та аранжерів політичних експериментів перейшли до ролі пасивних обсерваторів.

А події черґуються, як у калейдоскопі. Ще передучора мало Закарпаття нового губернатора і міністра для справ цієї землі при центральнім уряді у Празі, „карпатороса" д-ра Паркація. Той міністр, видавши скандальну змістом, зредаґовану услужливо Празі, русотяпську відозву до народу п. з. „Всѣм дорогим гражданам Подкарпатской Руси" — вже уступив. Його місце заняв уже не новий агент Праги, але перший уряд Карпатської України, десигнований волею народу Закарпаття і поневолі затверджений тоюж Прагою, що перебудовує вже Чехословаччину на федеративну державу.

Склад уряду такий: премієр — пос. Бродій (москвофіл, що мав дотепер мадяронську закраску, куртяківець), міністри: пос. Юлій Ревай (відомий український діяч) і сен. Е. Бачинський (карпаторусин з нездекларованим ще нац.-політичним обличчам). У склад уряду входить також державні секретарі: о. дир. Августин Волошин (заслужений український діяч) і д-р Іван Пещак (нездекларований карпаторусин з Пряшівщини). Уповноваженим міністром для делімітаційних переговорів зі Словаччиною (справа відступлення українських повітів Словаччини) став пос. Ст. Фенцик (русофіл).

Цей склад уряду встановлений компромісовим, одноголосним рішенням обох Народніх Рад, української та „русскої", що є одинокими, тепер діючими представниками волі закарпатського населення. Компроміс був наказом хвилини і випливав з безумовної конечности консолідації, якщо країна не мала потонути у вирі анархії. Його підставою був, на жаль, дотеперішній парляментарний ключ, що очевидно ніяк не ілюстрував пропорції сил. В останньому чехословацькому парляменті мало Закарпаття сімох послів і сенаторів „русских" і тільки одного українця.

Торкаючися справи утворення уряду, годі не згадати, що Прага дуже отягалася з його затвердженням. Великі застереження були до особи пос. Бродія, ще більші до особи пос. Фенцика. Крім цього діяли у Празі такі темні чеські сили Закарпаття, як ославлені пп. Кекус, Равшер і Заїц, які запевнювали розпучливо, що всякі концесії для Закарпаття... взагалі зайві та що більше, ніж рівноправности, потребує ця земля твердої руки нових частин жандармерії та війська... Справу перерішило щойно тверде становище Президії Української Народньої Ради, яка за посередництвом все ще урядуючого чеського віцеґубернатора д-ра Мезніка вислала до Праги таку телеґраму о. Волошинові й пос. Реваєві:

„Українська Народня Рада домагається негайного іменування Підкарпатського Уряду. В противному разі вертайтеся додому. Президія чекає вашої відповіди до 14. години. Підписані: Клочурак, заст. голови; Долинай, секретар."

Ця телеґрама, за якою скривалася прозоро погроза іменування уряду обома Радами на власну руку, мала очевидний успіх. До речі сказавши, склад уряду, хоч може далекий до досконалости, дійсно не допускав ніякої зміни осіб, якщоб не мало дійти до нового конфлікту в лоні обох Національних Рад, до нових затяжних пертрактацій і вслід за цим до дальшого замотування справи самовизначення у найкритичнішому менті для дальшої долі Закарпаття.

ПЕРШИЙ УРЯД НА ІСТОРИЧНІЙ АРЕНІ

Перший уряд сфедерованої Карпатської України (офіційно і далі Підкарпатської Руси) зустрічали в Ужгороді дуже святочно, з почесною сотнею на летовищі, при згуках всіх трьох національних гимнів. Як ця зустріч була строго офіційна — при співучасти виключно делеґацій адміністративної — все ще чеської — влади, війська, духовенства і громадянських установ, так знову привітання уряду на трибуні, на площі Коріятовича, мало маніфестаційний характер. Маніфестував заскочений великою несподіванкою Ужгород... наскоро і в небувалій досі формі. Ціле місто було у прапорах українських... і російських. Під тиском обставин зґармонізувалися вперше, чи пробували зґармонізуватися дві з природи непримирні течії: українська та русофільська. Премієр і члени уряду промовляли до народу по черзі, хто по українськи, хто жахливим, півмосковським воляпіком.

Було радісно і несамовито дивно.

А там у долині, під трибуною, виповнюючи битком площу Коріятовича, стояв заслуханий нарід. Пізнати було, що наглий факт державности — заскочив, ударив людей блискавкою пізнання, але не розпізнання. Все те, що діялося там, на трибуні, видалося якесь велике якесь необняте і — за сильне. Таке сильне що приходилося прижмурити очі.

Тільки молодь, якої було дуже багато, шуміла, як молодий ліс після кожного виступу промовців. Голос у меґафонах тремтів і губився раз-у-раз серед стихійних вигуків „Слава!" і скандованої присяги народу: „За-кар-паття, не дамо." Маса маніфестувала по українськи, маніфестувала сильно і стихійно, як сильний і стихійний є розбуджений і все зростаючий український дух Закарпаття.

— З них черпаю свої сили — сказав мені один зі заслужених діячів Закарпаття, вказуючи рукою на розхвильовану в долині масу.

Йшов вечір, сонце на обрію запалилося червоною луною. Нарід довго не розходився. Багато пішло під будинок „Просвіти", де промовляв ще молодий діяч Закарпаття д-р Росохá. Потім пішли походи по місті. З жовто-блакитними прапорами, з патріотичними піснями на устах.

Довго вніч шуміло місто, очманіле, напів непритомне від надміру зворушень.

Карпатсько-Українська Держава святкувала свої народини.

ДЕРЖАВНИЦЬКА ПРАЦЯ ТА ЇЇ АТМОСФЕРА.

Вчора приймав уряд у своєму будинку ще раз, на знак вступлення у свої функції, відпоручників адміністрації з рапортами, делегації війська, духовенства та громадянських організацій, прислуховуючись до їхніх дезидератів. На короткій розмові у премієра був принятий також Ваш кореспондент з цим, що довше інтервю матиме змогу відбути в найближчих днях. Говорити більш вичерпуюче було вчора неможливо, бо премієр і міністр Ревай відлетіли в 1-ій годині вполудне до Комарна, де переговори з мадярами знову ускладнилися. Як певно вже знаєте, також ця подорож не принесла ніякого злагіднення справи, бо мадяри переговори таки зірвали, відкликуючись до чотирьох держав мінхенської конференції. Вслід за цим конфлікт буде вирішений мабуть окремою комісією, делегованою мінхенським порозумінням.

Претенсії Мадярщини дуже великі. Вони вимагають закарпатської території на південь від лінії: Требішів-Ужгород (включно з містом), попід Доманинці й Радванку, магістралю на Мукачів (включно з містом), дальше відбочує лінія на південь попід Лучки та збочує знову на північ гостинцем, що веде з Чопу до Мукачева. Звідси ріокю Латорицею через Підгоряни, Кендерешево, звертає на південь на Нове Село коло Чорного Мочару в напрямі на Вижні Ремети, Шаланки, Чорний Потік, Олешник, горою понад Севлюш до Королева, й далі вже залізничим шляхом на південь до румунського кордону в Гальмеї.

Делегація Карпатської Держави ці вимоги очевидно з місця відкинула, заявляючи, що найвище може погодитися на відступлення вісьмох чисто мадярських сіл здовж кордону на відтинку Чоп-Фертешалмаш.

Такий теперішній стан закарпатської ревізійної проблеми.

Очевидно, напруження в державі дуже велике, хоч загальний спокій збережено. Спроби диверзійних мадярських починань, що спалахують то тут то там у дуже обмежених формах, ліквідовано дотепер дуже безоглядно на основі военного права. А проте мадяри ні на мент не занехують своєї дуже інтенсивної пропаґанди серед закарпатського населення. Ще до вчора появлялися високо в повітрі мадярські літаки, закидуючи землю летючками найдивогляднішого змісту, хоч нераз дуже заманчивого для села.

Від нині, коли вже появилися прислані чеські літаки у великій кількости, цей рід пропаґанди натрапляє на величезні труднощі.

В загальній атмосфері дуже замітна тепер різка зміна наставлення чехів до українців. Дотеперішня ворожість перемінюється в услужливу готовість співпраці. Трохи воно пізно. Двацять літ тут люди інтриґували, копали вперто цю прірву власними руками на шкоду собі й республиці. Двацять літ програйнували найганебніше для себе. Нині закарпатське село, яке боїться мадярів, не любить і чехів і на це нема ради! Система пок. през. Розсипаля, система кольоніяльної адміністрації, мститься, прислонюючи матеріяльну вартість і битих доріг, і новітніх шкільних будинків, і... мільйонів виконених на національно-політичну деправацію населення.

Нервовий струм стрясає політичною атмосферою Закарпаття. „Втримається державність, чи ні?" — оце гамлетівське питання цієї землі, що чаїться блиском детермінації в очах, що шукає німої відповіди також у інших братніх очах. Бо стільки труднощів на шляху, стільки небезпек і загроз...

Отже радість і турбота, завзяття і самозрозуміння обмежености власних сил — ходять вулицями столичного Ужгороду.

Від сторони закарпатсько-мадярського кордону приходять глухі вісти про сутички з мадярами. Нині ховали величаво в Ужгороді жандарма-українця, що впав від руки мадярських диверзантів.

А що принесе завтрішній день і позавтрішній?...

На кордоні масують все більше війська, що напливає транспортами з глибини Чехословаччини. Приходять чутки про скоре формування українських територіяльних частин. Виринають турботи про старшин.

До становища закордону прикладають тут величезну вагу, головно до тенденцій Німеччини, Англії та Італії.

Пливуть уже не дні, але години вагітні чеканням, серед величезного насилення праці, при нервах напружених до краю.

Роман Голіян.

Ділом ушануйте память тих, що своїм зусиллям та терпінням поставили нас у ряд націй.

Французький відгук українських подій

(Від власного кореспондента).

Париж, 16. X. 1938.

Українські протимадярські маніфестації у Львові відбилися широким гомоном у французькій пресі. Всі щоденники включно з „Таном", і то на першій сторінці, помістили широку телеграму французької агенції „Авас" про українські маніфестації та польські протидемонстрації у Львові. (Тексту тієї цікавої телеграми ми не подаємо, бо львівська цензура її не пустить. — Ред.).

Нинішній „Парі Міді", великий полудневий щоденник, обговорюючи львівські демонстрації, пише м. ін.: „По всіх своїх церквах моляться українці за свою автономну державу на Закарпатті та вуличними маніфестаціями доказують, що в них одна думка в цій справі."

Цей самий щоденник містить власну кореспонденцію з Берліна свого співробітника Роберта Льоретта, який широко наводить думки німецької дуже поважної ревії „Остлянд". Ті думки дуже прихильні до справи державности нашого Закарпаття у рямцях нової Чехо-Словаччини та до української проблеми як цілости.

Великий консервативний щоденник „Фіґаро" (з 12. X. ц. р.) репродукує етнічну карту Европи, видану недавно у Берліні. Український глядач не може зробити найменшого закиду цій мапі.

Французький щоденник „Ля Репюблік" опрокидує **закиди італійської преси, мовляв, українська еміграція**, що в Льондоні та Парижі робить заходи перед міродайними чинниками в справі Закарпаття, **є на услугах большевії**. Французький орган річево пояснює бажання всіх українців, де вони не жилиб та підкреслює значіння Карпатської України для миру Европи.

Вчорашній „Тан" (15. X. ц. р.) подає історію добровільного прилучення Підкарпатської Руси до Ч. С. Р. по світовій війні та закінчує ось так: „Пан міністр Бачинський, член автономного уряду, пригадав цю правду в Комарні відпоручникам мадярського уряду."

В тому-ж самому числі офіціоз „Тан" опрокидує з обуренням думки частини німецької преси, що **Франція**, мовляв, **підтримує мадярсько-польську тезу** спільного кордону тих двох держав. „Тан" зве це прозорою грою, „про що не варто навіть говорити." Зате „Ля Ліберте", орган Жака Доріо, колишнього комуніста, тепер завзятого фашиста, підтримує в числі з 15. X. зовсім явно польсько-мадярську тезу.

Пані Роза Беї, основниця французького товариства „Приятелів Польщі", містить у пресі заклик до приятелів Польщі у Франції. Той заклик говорить сам за себе.

Закінчимо ґльобальною заміткою: Ціла низка французьких газет подає опис великих маніфестацій в Ужгороді в честь першого автономного уряду української федеративної держави. І ще найновіша і зовсім віродостойна вістка, що приходить до нас в останній хвилині: італійські кола роблять щораз енерґічніші заходи, щоб Франція в імя нової рівноваги в Европі підтримала мадярські домагання.

Кидаємо нашу кореспонденцію в поштову скриньку: в неділю 16. жовтня в год. 3-ій пополудні. Нині, коли що хвилини змінюється положення, всі точні дати мають свою вагу.

Юрій Студинський.

Скандальний документ.

(Виступ православних галицьких москвофілів у справі відомих церковних подій).

I.

Ми не раз звертали увагу православної єрархії на конечність зрезиґнувати з лемківської місії. Вказували, чому це треба зробити. Перш за все тому, що лемківська місія в істоті не ріжниться від польської „ревіндикації душ". Як та, так і ця є замахом на національне „я" українського народу; обидві вони хочуть накинути українському народові чужу йому культуру: одна — московську, друга — польську. Доказували ми далі і практичну недоцільність цієї місії, зокрема нікчемні її висліди при великій коштовности.

Тепер, з накопиченням досвіду і спостережень, можемо вказати ще одну рацію — вищу, ідейно-моральну. Лемківська місія дає такий вислід, що за нього мусять стидатися не тільки православні українці, а і православні росіяни; взагалі всі православні, де вони на нашій планеті не жилиб і до якої нації не належалиб. Що це за вислід, красномовно й документально свідчить відкритий лист, підписаний духовними й уповноваженими всіх православних парохій „на тереніе Малопольскі", опублікований (разом з факсіміле) польською бруковою пресою. Хто хоче його мати, нехай набуде собі „Вєк Нови" з 13. X., або — ще краще — „І.К.Ц." з 14. X.; миж передамо лише його суть, бо шкода булоб на нього більше місця в українській пресі.

Митрополит Шептицький — пишуть православні русини — не запротестував тоді, коли австрійський уряд масово нищив у Перемишлі і Талергофі десятки тисяч невинних православних осіб — старців, жінок і дітей. Чим-же пояснити його відомий протест? А ось чим: „На терені воєвідства Східної Малопольщі, львівського і станиславівського, цілі повіти замешкує православна людність. Позатим і на Лемківщині є значні скуплення православної людности". — „Православіє тут шириться й обіймає раз-у-раз ширші терени". Нпр. у 1934 р. масово перейшла на православіє людність Галича; в 1937 р. подібне сталося в с. Бутлі коло Турки, де кілька сот родин перейшло на православіє. Подібні випадки — явище майже щоденне.

„Митроп. Шептицький, тратячи величезну кількість вірних на своїх близьких теренах, сягає по Холм, Луцьк, Пінськ, Томашів". — „Він хоче скомплетувати спустошену львівсько-галицьку дієцезію, рахуючи на те, що до тих теренів не дісталися вісти про те, що робиться в нього під боком та як виглядає його „опіка" над православною людністю в Малопольщі Східній". — „Пригляньтеся ближче до цієї „опіки". Наші церкви, збудовані коштом нашим і наших предків, греко-катол. клер замкнув та запечатав. Усі церковні будинки й господарські забудовання відібрали від нас, навіть у таких місцевостях, де вся людність перейшла на православіє і де не залишилося при греко-катол. обряді ані одної душі." — „Греко-катол. клер старається нас спровокувати і скомпромітувати всякими способами, не виключаючи церковної проповідальниці."

Під його впливом українські сепаратисти почали виконувати на православній людності терористичні акти. Два роки тому згоріла православна церква в Корчині, а її опікун загинув від таємної кулі. В с. Бутля минулого року спалено новозбудовану церкву; українці напали на весільний похід та потурбували багато осіб, а вечером ніхто з тамошніх православних не відважиться вийти із своєї хати, щоб не наразити свого здоровля і навіть життя.

Подавши такі „факти", автори кінчають свій лист словами, що їх ми наведемо тут у точнім перекладі. „Тих кілька наведених фактів нехай послужать осторогою для вас, православні браття з Холмщини, Люблинщини й Волині, яким митроп. Шептицький накидається своєю опікою та пастирською обороною.

Ми, православні зі Східної Малопольщі, [illegible] резиґнуємо з його опіки, бо не хочемо бути безвольним знаряддям у руках шовіністичних діячів та гайдамацьких аґітаторів, що [illegible] руську суспільність.

Колиж іде про оборону нас і нашої віри, то як завжди льояльні громадяни польської держави, віримо, що таку оборону знайдемо в [illegible] нього польського народу та в польській **владі.**"

II.

Читаючи відкритий лист православних галицьких москвофілів, дивуєшся безстидству, з яким вони публично виступають разом зі своїми духовниками та під яким поставили свої печатки зі знаком ...хреста! Чи є в них щось святого, коли так зловживають вони святим символом вічної правди?! Тож свідома і злобна брехня — перш за все в закиді Митроп. Кир-Андреєві Шептицькому, що він не виступив з обороною православних, коли мадяри **десятки тисяч** їх (!!!) нищили у Перемишлі й Талергофі. Називаємо цей закид брехнею, бо автори його знають добре, що на початку війни православний російський уряд арештував митрополита, вивіз у глибину Росії, замкнув у манастирі, цілковито ізолював від світа — щож він міг знати та як міг протестувати?!

Свідома й безсовісна брехня далі — в твердженні, неначе цілі повіти у воєвідствах львівськім та станиславівськім перейшли на православіє; що масові переходи на православіє належать до майже щоденних явищ. Брехня сама себе простує: всі православні парохії, як це підкреслює „І. К. Ц.", на терені Малопольщі підписали лист, а підписало... всього 13 духовників і на чолі їх — „кс. Єжи Павлишин, дзєкан окр. лемковскего, заженондзайонци прав. духовном місіом на Лемковщизне". З них три не зазначили навіть місця свого осідку — видно, це душпастирі теренів ще не навернених...

Така сама вартість зокрема і в твердженні, що кілька сот родин у с. Бутлі перейшло на православіє та що тепер ніхто з православних не відважиться вечором вийти із своєї хати: когож боятися, коли людність масово „справославилася"?

Таке-ж саме їх дальше твердження, неначе греко-катол. клер замкнув та запечатав церкви, що їх православні на власні кошти вибудували...

— „Врі, брат, да меру знай!"

Але верх безсовісної брехні малопольські православні осягнули своїм поясненням, неначе Митрополит Кир Андрей тому видав свій Пастирський Лист, щоб поповнити свою дієцезію, спустошену православно-москвофільською акцією вірними з Холмщини й Підляшша. На якім би ступні науки та суспільної свідомости православний москвофіл не стояв, він без сумніву знає, що не вільно галицькому митрополитові поширити свою юрисдикцію за сокальський кордон; що вся українська православна людність не завагалась би станути під пастирським його проводом, колиб упали зовнішні та штучно побудовані перешкоди.

На Митрополита Андрея, як на свого духовного батька, дивляться нині всі греко-католики і православні. Це дав до зрозуміння навіть один з православних послів на соймовій трибуні, відповідаючи на знану напасть п. Войцеховського.

М. Забужний.

*

„Слово" орґан Православної Варшавської Митрополії, в 43. числі з 16. X. містить такі вістки з церковного життя холмсько-варшавської епархії:

1) У звязку з опублікованим у пресі відкритим листом частини Духовенства Малопольської Округи, уложеним та підписаним без відома Епархіяльної Влади, всупереч 39 апостол. правилу та наказу Вищої Церковної Влади з 22. V. 1930 р. висловлено строгу догану цілому духовенству, що його підписало.

2) 22. серпня ц. р. томашівське староство зажадало від усіх дириґентів церковних хорів та дяків православних парохій, щоб після кожного богослуження в святинях співали гимн „Боже, цось Польскен". Його Блаженство Блажен. Митроп. Денис звернувся в цій справі із запитом до Міністерства Віроісповідань і Народньої Освіти, яке листом з 8. X. ч. V. — 4462/38 повідомило, що зазначена вище вимога томашівського старости була зголошена без відома Центральної Влади, тому вона, довідавшися про це, скасувала цю вимогу розпорядженням з 7. вересня ц. р."

Карпатська Україна в числах.

4. ЗЕМЕЛЬНА СПРАВА.

Тому, що Карпатська Україна є краєм передовсім хліборобським, дуже важною справою мусить бути в ній справа земельна. Переважають числом у Карпатській Україні господарства дрібні, селянські; вони й займають більшу частину площі. Великі господарства, що займають близько 1/3 частину площі, є числом незначні, зате значні простором. Про це говорять ось-які числа:

Господарства (величина):	Кількість у %	Їх площина у %
до 1 га	21,9	1,9
1—5 га	53,1	24,1
5—10 га	16,4	20,1
10—30 га	7,1	17,9
30—100 га	0,8	5,9
поверх 100 га	0,7	30,1

Отже господарств халупничих, які не можуть у сільсько-господарській продукції мати поважнішого значіння, є більше, як 1/5 всіх господарств. Господарств від 1 до 5 га є більше, за 50%. Ці господарства надають характер цілій земельній справі Карпатської України. Отже дрібне селянське господарство переважає у краю і тимсамим повинно бути тим, яким треба найбільше піклуватися. Дальша група господарств щодо числа, господарств від 5 до 10 га, творять близько 1/6 частину господарств і своєю площею займають коло 1/5 частини всієї хліборобської площі. Це досить сильна група господарств, одначе їх мусимо врахувати теж до господарств селянських. Отже дрібні селянські господарства до 10 га, що їх є 81,4%, займають ледви 46,1% площі, або навіть не половину усієї землі. Більші селянські господарства від 10—30 га, що займають 7,1% числа усіх господарств, мають досить поважну кількість, бо 17,9 землі. Великі господарства понад 30 га, що творять ледви 1,5% числа всіх господарств, займають аж 36% усієї сільсько-господарської площі з очевидною некористю для селянського землеволодіння.

Для порівняння земельної справи в Карпатській Україні та у нас подаємо числа, що відносяться до всіх галицько-волинських земель та Східної Галичини зокрема:

Величина господарств	Галицько-волинські землі % госп.	Галицько-волинські землі % пл. землі	Сх. Галичина % госп.	Сх. Галичина % пл. землі
0—2 га	45,9	6,5	60,5	13,5
2—5 га	33,4	15,5	29,8	20,5
5—20 га	19,4	23,1	8,8	15,8
20—100 га	0,9	7,3	0,5	8,7
пов. 100 га й ін.	0,4	47,6	0,4	41,5

З цього видно, що аґрарна структура на галицько-волинських землях, зокрема у Сх. Галичині, куди гірша, як у Карпатській Україні. Але й там вона дуже некорисна для нашого селянства і треба її поправити щойно через правильне переведення земельної реформи.

Для земельної реформи виділено там 46.268 га, та в дійсности розділено між нових набувців за час від 1920 до 1932 року всього 22.031 га, або 47.6% з цілого запасу. Значить: більша частина запасу, призначеного для земельної реформи, є ще вільна і нею можна ще поважно поправити головно дрібні селянські господарства. Набувців, що дістали з земельної реформи землю, було 16.062, з того дрібних рільників було 15.930. Ці дрібні набувці дістали 15.671 га землі, або 71,1% всієї переданої парцелянтам площі. Замітне, що при парцеляції створено також 27 більших господарств, яким передано 2.958 га землі. Один дрібний набувець дістав при земельній реформі пересічно 0.98 га, а 1 великий набувець у пересічі 109.52 га. Деякі зі створених великих господарств — це шкільні та досвідні установи. Нема сумніву, що коли дивитися на земельну справу Карпатської України, як на справу селянську, то можна буде також з досі цілком незатронутих великих господарств ще чимало приділити для тамошніх селян.

Щоб мати повну уяву, яку ролю відограють ріжні величиною господарства у сільсько-господарській продукції, подаємо, кілько орної землі у відсотках займають у поодиноких величинах господарств жито, пшениця та картоплі:

Величина господарств	З цілої площі господарств займають у %%: пшениця	жито	картоплі
до 0,1 га	0,9	1,3	54,5
0,1—05 га	5,0	5,3	42,2
0,5—1 га	8,5	10,0	38,8
1—2 га	11,0	12,4	28,0
2—5 га	14,0	13,5	22,0
5—10 га	15,1	12,0	17,0
10—20 га	16,8	9,9	13,6
20—30	17,8	8,8	10,6
30—50 га	19,3	9,3	9,4
50—100 га	25,4	8,8	6,7
100—200 га	25,4	9,9	6,8
200—500 га	30,0	11,2	5,1
поверх 500 га	17,7	9,6	3,9

З цих чисел видно, що господарства до 2 га стараються випродукувати передовсім велику кількість картопель, що є основою вижнвлення бідної селянської сімї. Продуцентами пшениці є господарства щойно від 2 га вгору, а продуцентами на продажу поза господарство щойно господарства від 30 га вгору. Головними продуцентами жита є господарства від 0,5 до 20 га, потім господарства від 200 га вгору. Очевидно, що в господарствах від 0,5—5 га це жито йде передовсім на споживання рідні і тільки дрібна частина на ринок. В більших господарствах є навпаки — при меншій відсотковій площі жита йде воно переважно на ринок. Ці числа вказують також на велику вбогість селянських господарств та на крайнє обмеження селян у своїх власних потребах, у першу чергу в їжі, яка у великій мірі спирається на картоплі та житі.

Зате дрібні сільські господарства є у переважній більшости тими, що тримають у відношенні до своєї площі дуже велику кількість тварин і тимсамим є підставою цієї продукції Карпатської України. Про це говорять отсі числа, які подають, кілько штук даних тварин припадає на 100 га площі у господарствах ріжної величини (1930):

до 1 га	12.5	137,9	28,8	16,7	124,3	1850
1—5 га	11,0	71,3	22,1	2,6	42.3	450
5—10 га	10.5	43,7	22,5	1,7	24,7	225
10—30 га	8,3	27,6	23,1	1,5	15,7	155
30—100 га	4,0	10,9	26,4	0,6	5,7	69
пов. 100 га	1,0	2,5	13,5	—	3,2	9

Поминаючи коні, що в дрібних господарствах загалом є все у завеликому числі, бачимо, що в найменших господарствах припадає найбільше штук худоби, безрог та дробу на 100 га їх площині. Головнож відбивається дуже велике число рогатої худоби, безрог та дробу у найменших халупничих господарствах та господарствах дрібних до 5 га величини. Одначе ці господарства творять велику частину числа всіх господарств і разом з тим впливають чимало на збільшення кількости худоби, безрог та дробу у краю загалом. З цього видно, яке велике значіння мають саме селянські господарства в Карпатській Україні, що близько у двох третинах є країною годівлі всяких сільсько-господарських тварин, головнож худоби, овець та безрог. На увагу заслуговують теж і кози, що в дрібних господарствах, головнож у халупничих, займають поважне число, що є цілком звичайним та задовільним явищем. Замітне теж те, що головно халупничі господарства займаються годівлею дробу, яка є рентовною та доходовою ділянкою саме цих найменших варстатів праці.

Справа поправи некорисних земельних відносин у Карпатській Україні є справою основною, яка мусить стати одною з перших у черзі праць державного уряду. Бо селянство Карпатської України, що живе і працює на цих господарствах, є основою істнування та добробуту Карпатської України.

Д-р Евген Храплнвий.

Гострий виступ проти спільного кордону.

ПАТ повідомляє, що „Фелькішер Беобахтер" виступив у передовій статті в гострій формі проти пропагандової акції деяких закордонних кол проти домагання спільного польсько-мадярського кордону.

Деякі закордонні кола — пише згаданий щоденник — зрозуміли, що Чехословаччина перестала бути звеном ланцюга, що мав на меті окружити Німеччину. Отже почали передумувати над змонтуванням нового бльоку, що мав завдання протиставитися Німеччині.

В цьому дусі розглядають справу спільного кордону Польщі з Мадярщиною. Частина паризької преси, як „Фігаро" і „Парі Соар", втягають у цю комбінацію також Румунію і — що дивніше — навіть Італію. Дуже оригінальне в цих комбінаціях — це втягання в них держав, з якими Німеччина від років удержує приязні взаємовідносини.

„Майбутнє Европи — кінчить „Фелькішер Беобахтер" — не буде вирішуватися в паризьких сальонах."

Буджет Карпатської України.

Буджет Карпатської України передбачує для звичайних видатків 30 міліонів чеських корон, для надзвичайних 4 міліони чеських корон. Нормальний буджет вповні покривають приходи. Надзвичайний буджет призначений на інвестиції, передовсім на будову лічниць. З того буджету оплачуватимуть тільки самоуправу Карпатської України, що входить у ресорти її чотирьох міністерств. Решту (як військо, державні залізниці і т. п.) оплачуватиме центральний уряд у Празі.

Становище Румунії та Югославії
до спільного польсько-мадярського кордону.

„Юнайтед Пресс" повідомляє з Будапешту: Згідно з інформаціями, Румунія в повній згоді і порозумінні з Югославією означила становище у проблемі Мадярщини в Будапешті, в Римі і Берліні.

В місцевих політичних колах уважають цей крок

поважною пересторогою під адресою Будапешту, шоб відмовився від усяких військових кроків супроти Чехо-Словаччини, бо згідно з поглядом Румунії домагання Мадярщини перебільшені і безпідставні.

Авас повідомляє з Білгороду: З добре поінформованих джерел повідомляють, що уряд Югославії доручив повідомити зацікавлені уряди, що всяке поладнання північного мадярського кордону,

якщо воно не буде спиратися виключно на національному принципі — не буде визнане Югославією.

Згадані кола вияснюють, що цей крок має на меті зясувати становище Югославії. Білгородський уряд не вимагає інтервенції будької великодержави.

3-годинна нарада мін. Бека з румунським королем у Ґалаці.

Мін. Бек переїхав румунський кордон в год. 6. рано; по дорозі всів до його поїзду амб. Рачинський. В год. 16. приїхав мін. Бек до Галацу, де повитав його мін. Компен з представниками влади, опісля всі поїхали до пристані, де чекав на них король на свому яхті. Король відбув з мін. Беком 3-годинну розмову. Міністр Бек був у короля на принятті; коло півночі виїхав домів.

—o—

Міністер Ріббентроп приняв закарпатського мін. Бачинського
та двох членів словацького уряду.

Як подають урядово з Праги, мін. фон Ріббентроп приняв у Мнихені міністра внутр. справ Карпатської України Бачинського, словацького премієра Тіса та словацького міністра справедливости Дурчанського.

Польська преса твердить, що згадані міністри роблять заходи, щоб не допустити до прилучення Закарпаття до Мадярщини ані до плебісциту на Закарпатті та Словаччині.

Премієр Карпатської України Бродій та міністер о. Волошин
виїхали до Будапешту на переговори з мад. урядом.

В середу пополудні переїхав самоходом словацький кордон під Сатораліа Уйгелі прем. Бродій та мін. о. Волошин. Вони виїхали до Будапешту на переговори з мадярським урядом.

„Історичні границі мусять уступити перед етнічними".
НІМЕЦЬКА ПРЕСА ПРОТИ СПІЛЬНОГО КОРДОНУ МІЖ ПОЛЬЩЕЮ ТА МАДЯРЩИНОЮ.

ПАТ подає: У „Берлінер Тагеблятті" появилася стаття, яка виразно зясовує становище до переговорів між Прагою та Будапештом. Великодержавні змагання Мадярщини до кордону на Карпатах зрозумілі, але тепер нема сумніву, що історичні кордони мусять уступити перед етнічними.

Українські копальні заліза у Кривому Розі вичерпуються.

Як подає АТЕ, криворіжські копальні залізної руди вичерпуються, їхня продукція малів постійно. Зі шибів, які давали давніше по 300 тон руди, годі тепер видобути більше як 90—100 тон.

Що писало „Діло" 50 років тому.

Понеділок 22 (10) жовтня 1888.

900-ЛІТТЯ ХРЕЩЕННЯ РУСИ НАД ГОРІШНІМ БУГОМ КОЛО СЕЛА БУЖКА.

З ЗОЛОЧІВЩИНИ.

З ініціятиви і за порадою о. Данила Танячкевича з Закомаря святкували в нашій стороні велику святу історичну память хрещення Руси величавим, справді маєстатичним обходом над Бугом за селом Бужком. Вибране місце чудово надавалося на ця. Вже своїм положенням представляло мальовничий образ. Від полудня і півночі широкий-широчений майдан, вистаючі береги, в кориті ріки острівець, тепер приступний з одної сторони через малий стан води. На тім острівці уставили вівтар і хрест серед сосонових деревець.

ПРО РОСІЙСЬКУ ПОЛІТИКУ.

„Новое Время" помістило ряд статтей під заголовком „Ахілова пята нашої політики", де безіменний автор проголошує, щоб Росія порозумілася в балканській справі з Австрією. Автор не радить Росії, щоб вона у заграничній політиці держалась панславізму, тому, що славянські народи гравітують до Австрії, яка через своє географічне положення має культурний, економічний і воєнний вплив на придунайські славянські краї.

МАСНИЙ ГОНОРАР.

Проф. Захарін візваний з Москви до недужого банкира з Києва, жида Бродського, одержав за одну візиту 6.000 рублів, а коли родина просила його, щоб за ту саму винагороду лишився ще один день, професор заявив, що не може, не маючи часу.

КОШТИ ПОДОРОЖІ НІМЕЦЬКОГО ЦІСАРЯ

до Відня і Риму обчислено на пів міліона зол. австр. валюти.

Заперечення наклепів

В суботу 15. ц. м. відбулося в Ужгороді перше засідання ради міністрів Карпатської України під проводом прем. А. Бродія. Засідання почалося в 10. год. В 13.30 год. засідання перервано, а прем. Бродій та мін. д-р Бачинський поїхали автом до Берегова, щоби поінформуватися на місці про ситуацію. Вернулися в 18.30 год. до Ужгороду і засідання почалося наново.

У звязку з цим виїздом на кордон у закордонній пресі появилися нотатки, що премієра **обстрілювали чеські вояки зі скорострілів, а на його протест ще й словами зневажили.**

Центральний уряд у Празі офіційно заперечує ці неправдиві вістки і це заперечення передав кореспондентам чужої преси з Ужгороді.

Китайці відступають.

Домеї подає: Китайці почали загальний відступ з околиці Тае, де є найбільші китайські копальні залізної руди.

Китайці дальше евакуують Кантон з околицею, уживаючи до того всіх комунікаційних засобів.

Кінець маневрів совіт. фльоти на Чорному Морі.

Чорноморська фльота закінчила великі осінні маневри під проводом наркома Смірнова-Светловського. Перший раз випробувано бистрі моторівки, озброєні в скорострілп та протилетунську гармату.

Польща заключила конс. договір з Манджурією.

Амбасадори Польщі й Манджурії в Токіо перевели переговори у справі унормування консулярних взаємин та обмінялись нотами, що нормалізують взаїмно правне положення консулятів і забезпечують права громадян.

—o—

По широкому світі.

Югославянський князь Арсен Караджорджевич, батько регента кн. Павла, помер і Парижі.

Латвійський уряд ратифікував ветеринарну конвенцію з Польщею.

Литовські дипльоматичні представники зібрались у Ковні на конференцію з участю през. Сметони.

Мадярський шеф пропаганди Антал уступив.

Жіноча сторінка.

Жінка на роздоріжжі.

Англійка, пані Пенкгерст, що довгі роки боролася за рівні права для жінок, сказала якось недавно в розмові з одним журналістом, що вона не так уявляла собі рівноправну жінку. Пані Пенкгерст невдоволена з того, що сучасна жінка взяла трохи односторонно своє зрівнання у правах з мужчиною. Але крім пані Пенкгерст є ще багато більше невдоволених з сучасної жінки чи радше з того становища, в якому вона сьогодні знайшлася або краще сказати, яке вона собі здобула.

Між іншим невдоволена з цього велика маса мужчин, які одною з причин теперішнього великого безробіття уважають те, що сьогодні багато жінок заняло становища, на яких були досі виключно мужчини, і багато жінок виконує працю, що до цього часу була, так сказатиб, мужеським привілеєм. Оті мужеські нарікання на жіночу „конкуренцію“ стають щораз голосніщі і доходить до того, що в деяких країнах пороблено вже перші законодатні заходи, щоб цю „конкуренцію“ звести чи навіть цілком усунути.

У звязку з цим набирає особливої ваги розмова американської жінки — міністра, місс Паркенс з одним французьким журналістом. Місс Паркенс заявила:

— Це неправда, що жінка випирає мужчину з ріжних ділянок праці. Зате правда, що упромисловлення всяких ділянок людського виробництва, яке раз-у-раз зростає, охопило також домашні роботи, які досі виконувала жінка. Жінка має щораз менше праці в хаті, тому мусить шукати її поза хатою.

Ще моя рідна бабуся варила вдома мило та виробляла сама свічки. За давніх літ жінки ткали по домах ріжного роду матеріяли, робили на дротах панчохи, самі кроїли і шили собі свої сукні. Затяжна і мозольна домашня фабрикація тих річей забирала жінкам багато часу, тож не могло бути й мови про те, щоб шукати праці поза домом.

Тепер ці справи виглядають зовсім інакше. Не тільки виріб предметів щоденного вжитку, книжку, але навіть їх утримування в порядку, чищення, спратання, навіть приладжування харчів вихоплюється щораз більше з жіночих рук підпадаючи стандаризації та упромисловлюванню. Візьмім напр. таке заняття, як прання, така типова домашня робота, а й те у нас, в Америці, по приватних домах стає щораз ріднишим явищем і переходить в руки великих заводових пралень, де — треба це признати — працює велика кількість мужчин, що давніше ніколи не займалися такою жіночою працею. Те саме діється і в ділянці споживчого та одягового виробництва, в якій тепер в ріжних країнах світу знаходять працю десятки тисяч мужчин, що до того часу не мали з такою роботою нічого спільного. Сама консервація городовини — це сьогодні в Америці ціла галузь продукції, що дає працю цілим кадрам робітників-мужчин. Доки не завели у споживчій ділянці нових метод приладжування і консервації харчів, всі заняття у тій ділянці були, що так скажу, чисто жіночим привілеєм.

Але тепер, завдяки тому, що жінки перестали в меншій чи більшій мірі займатися домашнім господарством, мужчини здобули зовсім нові стійки праці.

Чомуж ми малиб примушувати жінку, щоб вона дармувала? — питається міс Паркенс. — Фабрика відібрала жінці домашню працю і залишила їй багато вільного часу. Чи жінка має віддати мужчині нові стійки праці і сама залишитися при нічому? Жінка творить для мужчин нові ділянки праці! Тому проблеми безробіття не можна розвязати відсилаючи жінку назад до її домашніх занять.

Твердження міс Паркенс мають в собі багато правди, особливо в тому, де вона говорить про те, чому жінка почала шукати праці поза хатою. Та без уваги на те, які були причини того явища, факт залишається фактом, що сучасна жінка вийшла здебільша з хати, щоб у ріжних ділянках прилюдної праці заробляти на життя для себе, але дуже часто і для своєї родини. Ясна річ, що тут треба виразно розділити працівних жінок на дві групи. одна — це ті жінки, дівчата і заміжні, що гнані необхідністю, мусять хапатися якоїнебудь праці, бо за тих кілька сотиків їх щоденного заробітку чекає вдома кілька, нераз кільканацять голодних ротів. Це не борці за рівноправність жінок, це не кандидатки на постійну професійну працю в тій чи іншій ділянці. Їх тільки трапиться перше добра нагода вийти заміж та перекинути тягар заробітку на життя на чоловіка, вони радо покидають свою працю і з приємністю стають зразковими господинями та матерями.

Друга група — це ті, знову дівчата і заміжні жінки, для яких спонукою шукати праці поза хатою була їх мрія про самостійність, про незалежність від мужчини. І в цій групі теж трапляються — навіть багато — випадки, що ці жінки, знайшовши „добру“ чи „відповідну“ партію, виходять заміж і відповідно до того, за кого вийшли заміж залишаються далі при своїй позахатній праці або стають „великими панями“, що не потребують заробляти на життя і не мусять займатися домашнім господарством, бо мають до цього самостійну прислугу. Певно, що між тими заміжніми жінками, що працюють поза хатою і тими, що так назвемо, великими панями, між одними і другими є багато ріжних типів та індивідуальностей і не можна їх підтягати під один стрихулець, то всеж — це група жінок, яких обєднує одне змагання: бути самостійною і незалежною від мужчини, розуміється в більшій або меншій мірі, в такій чи іншій формі.

Коли працівні жінки першої групи майже нічим не ріжняться від давнього типу жінок, то в цій другій групі витворився зовсім новий тип жінки. Бодай назверх новий та інший. Те, що тих жінок, зєдиняє тісно в одну групу, то їх відірваність від хати, від дому. Вони, зовсім на мужеський лад, перебувають найчастіше поза хатою на праці або займаючись справами, що не мають з хатою ані домашнім господарством нічого спільного. Вони перебувають здебільша в мужеському товаристві, то й не диво, що набрали мужеських манер ,звичок і навіть налогів. Це є подекуди навіть у їх тенденції: уподібнитися якнайбільше до мужчин, бо це — на їх думку — найкраща запорука повної самостійности.

Оце є той новий тип жінки, що витворився силою обставин, і про який напевно не думала завзята боєвичка за жіночі права, шановна пані Пенгерст. Витворився цей тип, так сказатиб, самочинно, сам собою, виріс у людському житті як дичка в лісі, якою ніхто не цікавився і не опікувався. І росте він далі як дичка, яка чекає на досвідченого садівника, що нащіпивши її благородним зразком, зробить з неї благородне дерево.

В одному чужинному щоденнику появилася в цій справі цікава стаття невідомої для нас авторки ,бо підписана криптонімом. Ця невідома авторка пише:

„Нікому якось не прийде на думку, що в боротьбі за буття жінки зроблено щойно перший крок, що сьогоднішня позиція це ніщо інше, як тільки кінець, з якого має витворитися з часом остаточна форма, що погодить наміри з дійсністю, фізичні умовини з імпондерабіліями, восьму годину з обовязками матери, очевидно все у розмірі осяжальної для людства досконалости.

„Скажім собі сьогодні отверто: ми здобули тільки права. І нічого більше. На йоту. Те, що ми працюємо, складаємо до чоловічих кас кількось золотих місячно, що ходимо самі до кіна чи цукорні (це нас особливо захоплює), не варте навіть десятої частини того крику, який з цього приводу робимо.

„Знаменито орієнтуюся, на що наражуюся, представляючи в такий спосіб справу жінок. Досконало знаю, що тисячі жінок думають інакше ,що їх жіночу гордість порушить кожна буква моєї статті. І вже чую хоральний голос: відступниця! Негідна крови боєвичок, продитої за нашу волю!

„Пані дорогі, директорки, референтки, письменниці, лавреатки! Як промине ваша злість і втихомириться ваше обурене серце, оберніться до стіни, щоб вас ніхто не бачив і вдарте ся в груди. З цілої сили, обома руками, які перед хвилиною простягнені в мій бік перекреслювали з патосом звязок з вами. І відповідьте тільки перед своєю совістю: чи ніколи, навіть у часах найбільшого успіху у вашій заробітній чи громадянській праці, у ваших самотних ескападах по літниськах та чужих містах, у ваших ситуаціях та дисконтуванні привілеїв емансипації — чи ви не почувалися чужо, неприродно, покривджені вашою конституцією?! Чи ви ніколи не чули, що то не мужчина, не ваш наставник чи підвладний, але ваше друге „я“ шепче зідливо: ти „гомо новус“!

„Ми, жінки, сьогодні на роздоріжжі. Ми покинули наше давне обличчя, безумовно приневолені до цього умовинами життя, якщо йде про загал; затрачуємо наш давній характер, затрачуємо наші прикмети і хиби, причому набуваємо нові, нескристалізовані. Ми не забули ще нашого вчора, не знаємо нашого завтра. Ми одною ногою в минулому, другою щойно шукаємо опори. Положення дуже небезпечне. Тому скажім собі отверто: переживаємо найважчий етап. Боремося за нове обличчя жінки. Сьогодні як цілість — ми ніщо. Завтра можемо бути всім. І це залежить тільки від нас. А саме від зрозуміння, що вступаючи в майбутнє як „гомо новус“, мусимо докласти всіх зусиль, щоб заняти якнайкращу позицію. Борімся за нове обличчя жінки. З нами самими.“

Проблема, якої торкнулася невідома авторка, загальна. Вона актуальна і в нас, серед українського жіноцтва. Для української жінки, особливо з уваги на положення цілого українського народу, мусить бути сьогодні найважнішою справою: виховувати себе і своє молоде жіноче покоління так, щоб українська жінка була найкориснішою громадянкою і могутнім чинником у боротьбі нації за краще майбутнє.

Н-ж.

З клюбового життя.

На понеділок 10. жовтня була давно заповіджена тема у клюбі „Нової Хати“ і „Труду“. **П. Юрко Стефаник** мав говорити на тему **„Чи українці в Канаді є англьофілами?“**

Це здавалось тут безспірним фактом. Та референт пояснив на підставі преси та особистих вражінь, що поміж українцями й англійцями в Канаді росте антагонізм. Початки його незвісні. Спочатку наш переселенець не викликував неохоти до себе, скоріше погорду. Канадійці мали надію його скоро асимілювати. Та коли згодом маса наших переселенців досягла числа пів міліона і не тільки не асимілювалась, але трохи можна національно освідомилась, це англійців затривожило. Українці тепер щодо численности є третьою нацією в Канаді. І коли молоде покоління входить у канадійське життя вже узброєне в освіту та досконале знання мови, надибує дивну неохіть англійців. Молодих українців не приймають на державні посади, не допускають до канадійського товариства. Осяги українців дуже малі, навіть у провінціях, де вони живуть збитою масою. Наприклад навчання української мови в державних школах здавалось би дрібницею, а про це й мови досі нема.

У дискусії брали участь пп. Валіжак, Донцова, д-р Кононенко й застановлялись над причинами і наслідками цього явища.

У черговий понеділок улаштував клюб свято кооперації. Вечір відкрила п. Ірина Павликовська. На порядку була гутірка ред. **Зиновія Пеленського** про **Кооперацію у Швеції.**

Ред. Пеленський відвідав Швецію з нагоди кооперативного конгресу. Спершу описав широко життя у Швеції, користуючись до цього враженнями з дороги, розмов та прийнять. Справді, добробут країни кидається в очі і рішає про перше могутнє враження.

Кооперація, як розказував референт, у Швеції доволі молода. Перший кооперативний союз повстав там у 1908 р. Та величезний її розвій датується з часу по війні. Тоді то крім споживчої ділянки вона опанувала заготівлю харчів, дальше промисловість і торговлю. Референт показав кілька прегарних поясниових афіш із кооперативних виробництв, як рекляму дамських панчішок і черевиків, величного парового млина і т. д., розказав про величезні приміщення кооперативних централь у Стокгольмі, головно змалював клюбові кімнати, що істнують при кожній більшій кооперативній крамниці. Їх заведено на те, щоб нав'язати контакт із членством кооперативи. У такому клюбі сходяться в означені дні, довідуються про новини у крамниці й самі можуть висказатись про якісь недомагання. Начальник крамниці користає з тих вказівок.

Дискусія звертала більше до умовин шведського життя, як до шведської кооперації. Та присутні висказалися за тим, щоб і в нас наладнати сходини між членами кооперативи і їхнім проводом. По містах це причинилось би значно для наладнання співпраці. Бо по селах такий тісний контакт уже існує.

Черговий понеділок присвячений роковинам смерти Лесі Українки. Говоритиме **д-р Марія Деркачева** про **„Лесю Українку в її листуванні“.**

Сторінка без політики.

Від каганця до штучного сонця.

Кожний предмет, що має температуру вищу від свого окруження, промінює, себто висилає у простір надмір своєї енергії у формі промінистої енергії.

Таку енергію називаємо звичайно „світлом". Одначе така назва є дещо за вузька, бо сітківка нашого ока реєструє проміння тільки в засягу барв веселки, від червоного до фіолетного, себто видний засяг соняшної веселки, що обіймає ледви десяту частину соняшного світла. Крім цього є ще багато проміння зовсім невидного для нашого ока. Є це т. зв. позафіолетні промені, що мають коротшу хвилю від фіолетних, як теж підчервоне проміння, що має довшу хвилю від червоного проміння.

Кухонна плита, кафлева піч, навіть наш одяг, коли його носимо на собі й огріваємо його власним теплом — теж промінює. Це промінювання довгохвильне, підчервоне й тому для нашого ока невидне. Можна його відкрити тільки при помочі дуже чутких електричних термометрів, що при їх помочі можна побачити промінювання свічки на віддалі 100 м. (!)

Всі тіла, в міру підвищення температури, висилають проміння із щораз коротшою хвилею. Коли вони осягнуть 450° деякі з них починають „світити". Від тієї хвилини нічого в них у засаді не змінилося, тільки промінювання стало доступне для нашого ока.

Найсильніше промінюють такі тіла, що мають найбільшу здібність вглитувати світло, значить, чорні й матові тіла, нпр. саджа. Отже сильніше промінює плита із спіжу, як із вигладженої сталі.

Прозорі тіла, що слабо вглитують світло, також і огріті слабо промінюють. Розжарене шкло світить куди слабше (в тій самій температурі) від розжареного заліза. Якже пояснити в такім випадку світло каганця, лямпи або свічки?

Тверді тіла можуть тільки жаритися. Колиж повстає полумя, то це значить, що спалюється ґаз або пара. Частини летні, ґазові, є все майже прозорі, отже, як вже вище сказано, промінюють слабо. В полумі звичайної свічки діються досить зложені явища. Розтоплена стеарина підходить кнотом до гори і внаслідок горячі переміняється в пару. У внутрішній, несвітячій частині полумя стикається пара (це може бути теж пара нафти, бензини, розжарених продуктів дерева чи вугілля) з киснем повітря і зовсім згорює. До середини полумені кисень вже не доходить, тільки звідтіль виділюються частинки чистого вугілля, які розжарюються і промінюють. Отже полумя є роем нескінченої кількости дрібних жаріючих сталих частинок.

Чим більша температура якогось ціпкого тіла, тим більше буде воно видавати проміння з короткою хвилею — блакитного, фіолетного та навіть невидного позафіолетного і тим менше довгохвильного світла, зн. червоного й позачервоного. Ця правильність така виразна, що навіть далася схопити в математичний взір, т. зв. „закон Віна". Залежно від роду промінювання можна також доволі точно означити температуру відповідного тіла. В той спосіб оцінюємо температуру внутрі печі (на підставі ясности жару) й теж температуру віддалених звізд.

Для нашого ока, що привикло до соняшного світла, сонце є мірником якости кожного світла. Розвиток і вдосконалення освітлення в історії людства — це постійний похід до того соняшного ідеалу.

Світло свічки миготить і дає підчас спалювання багато ґазових продуктів, шкідливих для здоровля. Воно має ще й ту хибу, що має в порівнянні зі сонцем великий надмір червоного промінювання (майже 4 рази більше). Це вислід доволі низької температури полумя, яка не переходить кількасот ступнів. У нафтових лямпах, при застосуванні шкляного кльоша, який спричиняє продув повітря та інтенсивніше спалювання, температура полумя вища, частинки вугля жаряться дещо ясніше, зн. менше червоно. В лямпах ґазово-жарових, т. зв. аверівських, світляний ґаз мішається з повітрям, що доходить бічними отворами до ґазових проводів, спалюється дуже скоро й дає температуру повище 1500°. В цьому полумі розжарюється сітка, дає світло дуже зближене до соняшного і при тому дуже сильне. Відповідно гаряче полумя, що розжарює сітку, можна дістати теж в інший спосіб, нпр. при помочі спіртового або бензинового пальника з повітряною помпкою.

Великий і вирішний поступ в ділянці освітлення осягнули люди аж завдяки поширенню електричного світла. Електрична жарівка повстала кількадесять літ тому. Цілий той час її безнастанно уліпшували й сьогодні ще не можна сказати, чи техніка сказала в цій справі своє останнє слово.

Найважніше й найтяжче завдання було нагріття дротика електричним струмом до можливо найнижчої температури, щоб дістати світло як найбіліше й можливо найбільш зближене до соняшного. Але до цього не надавався кожний матеріял. Вугляна нитка, що спершу вважали її найліпшою, скоро парувала в температурі коло 1000 ступ. і скорочувала життя жарівки до 300 або 400 годин.

Сьогодні уживаємо жарівок з металевими дротиками (напр. вольфрамовими), що дають світло куди біліше (менш червоне) від вуглевих. Внутрі виповнена жарівка ґазом хемічно невтральним, нпр. мішаниною азоту й арґону, температура дротика майже два рази вища, ніж у давніх порожних жарівках, що знову потягає за собою дальше збільшення ясности і зближення до соняшного світла.

Та все таки ще в штучному світлі є багато червоного проміння, два рази більше, як у денним розпорошенім світлі. Щоб усунути цю хибу, виконують кльоші для жарівок зі спеціяльно спрепарованого синього шкла, яке частинно поглочує довгохвилеві червоні промені й у той спосіб штучне світло робить подібним до соняшного. Одначе треба памятати, що в той спосіб марнується 40—70% світляної енерґії жарівки й таке освітлення є відповідно дорожче. Вживають його передусім там, де йде про оцінювання барв, значить у крамницях із конфекцією, тканинами, волічками, тапетами і т. п.

Світло жарівки, що складається з мішанини променів ріжної довжини хвилі й барви, перепущене крізь барвні шкла частинно абсорбується. В той спосіб решта світла, не задержана шклом, набирає кольору. Цього роду „фільтрування" світла, щоб надати йому бажану барву загально уживають при комунікаційній сиґналізації, залізничій чи морській.

Також важне пристосовування барвного світла підчас мряки і в цілях протилетунської оборони.

Найбільше розпорошуються при переході через грубшу верству повітря й водної пари промені коротких хвиль — сині й фіолетні, найменше довгохвильні — жовті, помаранчеві й червоні. Цим можна пояснити нпр. червону барву сонця при заході, коли його проміння мусить передиратися через дуже грубу верству повітря, в якій сині й фіолетні промені майже зовсім розпорошуються та до ока доходить тільки червоно забарвлене проміння.

Отже коли хочемо мати світло, яке найгірше доходило би через грубу верству повітря до ворожого летуна, то вибираємо світло синє й фіолетове. Колиж хочемо переслати сиґнал на можливо найдальшу віддаль, і при цьому ще вогким повітрям підчас мряки, то послуговуємося найбільш проникливим світлом, себто червоним або жовтим.

Іч.

Аґенти поліції в тирольських капелюхах.

На терені Льондону „працювала" доволі довго банда, яка постійно обкрадала приїзжих, які появлялися в Льондоні. Не зважаючи на всякі заходи та зусилля аґентів Скотленд Ярду, банди не вдалося зліквідувати і злочинці далі безкарно обкрадали чужинців.

Урядовці Скотленд Ярду, які мають у світі славу найкращих знавців кримінальних справ, сильно хвилювалися та придумували над ріжними способами, щоб лиш банду обманців зліквідувати. Вкінці вони вжили дотепного підступу, який дав їм змогу зловити обманців.

А саме Скотленд Ярд спровадив кільканацять мужеських тирольських одягів та велів своїм урядовцям одягнутися в них. Урядовці ходили із друкованими провідниками по вулицях Льондону. Заманені тирольськими капелюхами та одягами обманці приступали до перебраних аґентів та ставили ріжні пропозиції, намагаючися „гостей" натягнути на великі гроші. Ясно, що обманці „попали". За один день поліція приловила трьох головних злочинців і таким чином не лиш зліквідувала банду, але й познайомилися з усіма методами праці злочинців та їх штучками.

Хто був винахідником прищіплюваного ковніріця.

Хоч останніми часами щораз більше вживають сорочок з мягкими, пришитими ковнірами, одначе не вийшли ще з ужиття прищіплювані ковнірці завдяки своїй практичності.

Прищіплюваний ковнірець винайдено взагал недавно, бо на початку минулого століття. Як і багато інших річей щоденного ужитку, так і винахід цього ковнірчика спричинила припадкова конечність. Жінка одного коваля в Америці в місті Трое не могла наспіти з пранням сорочок свому мужеві, бо він дуже бруднив ковнірці при праці. Це привело її на думку не пришивати ковніріця, але прищіпати.

Цей її помисл використали зараз американські фабриканти і на ринку появилася перша серія таких сорочок. Цю новинку дуже швидко прийняли в цілім культурнім світі.

В Польщі зачали уживати сорочок з прищіплюваними ковнірцями щойно в 1850 р. Одначе ще довгий час ношення сорочок із прищіплюваними ковнірцями вважали негідним правдивого джентельмена. Ще при кінці минулого століття елеґантні панове носили тільки сорочки з пришитими ковнірцями. Це було невигідно з уваги на тодішню моду крохмалених твердих ковнірців і ґорсів. Варшавські елеґанти з кінця минулого століття посилали сорочки до прасування аж до Парижа.

—o—

Вчиться читати в 101 р. життя

Пані Кірк з Кліввленду (Злучені Держави) є без сумніву найстаршою ученицею світу.

Не зважаючи на свій вік, (п. Кірк має 101 років), вона визначається виїмковим здоровлям, свіжістю і доброю памяттю. Досі вона була анальфабеткою та щойно недавно рішила навчитися читати. До науки взялася вона з великим запалом і пильністю. Вона переконана, що у день своїх 102-их роковин уродин, які припадають у листопаді ц. р., вона буде вже зовсім легко читати та вправно писати.

—o—

ВІЗИТА КАЧКИ В АНҐЛІЙСЬКОГО КОРОЛЯ

В королівській палаті в Букінґгемі появився одного дня незвичайний гість. Була ним качка з чотирома качатами. Видно, що качка не була вдоволена побутом в одному із льондонських ставів, тому забрала четверо вкритих жовтим пухом качат і вибралася до короля з петицією. На жаль, петиція не мала ніякого вислід. Осмілу петентку відставив поліціянт гамірними вулицями міста назад до родинного ставу. Та хоч і яка дбайлива була опіка сторожа безпеки, все таки одно з качат згинуло по дорозі, розїхане вантажним автом...

—o—

БОСИЙ ЛЬОРД НА ВУЛИЦЯХ ЛЬОНДОНУ

Незвичайним аматором ходження босоніж є 85-літній англійський баронет Роберт Повел Стапль. Цей льорд впевняє, що півгодинний прохід босоніж вистачає, щоби запевнити людині фізичну жвавість. Цей англійський аристократ зацікавився „босацтвом" ще перед 40 роками. В тому часі він мав часті напади ревматизми. Ці напади минули без сліду від тієї пори, коли сер Роберт почав свої проходи босоніж по зрошеній траві. Але не все можна мати до вибору. Тож стрижений і чисто удержуваний травник — аматор проходів босоніж — стаґає черевики і машерує сміло по розпаленому асфальті Льондону. Правда, як він каже, прикро йому стерпіти настирливість публики, але він зносить її терпеливо, навіть з почуттям героїзму, бо в заміну цю прикрість має силу і здоровля.

З польської преси.

Чи відворот з дотеперішніх позицій?

„Газета Польска" ч. 287 з 19. ц. м. приносить за підписом М. Стажинського, який заступає на час відпустки начального редактора полк. Медзінського, передовицю під шабльоновим наголовком „Чесько-словацька проблема". Хоч у цій статті, як сам автор признає, повторює він назагал старі думки, які перекотилися меншими й більшими статтями та замітками по шпальтах польської преси, то він докидає до неї ще й деякі нові думки. Переповідаючи хід політичних подій у Чехословаччині, автор підкреслює ще раз, що концепція великої Чехо-Словаччини згори накидала цій державі деякі політичні цілі, що не мали ніякого звязку з життєвими інтересами чеського та словацького народу і тим більше з інтересами інших держав середущо-східної Европи.

„У таких умовинах чехословацький твір, подуманий як чинник рівноваги в самому серці Европи, став джерелом неспокоїв, яке малощо не довело до нової світової різні. Ніхто ніколи не заперечував, ані не заперечує тепер прав чеського і словацького народу до самовизначення, до свобідного розвитку національного життя у рямках власних державних форм. Але одночасно розвиток цього життя і цих державних форм мусить бути пристосований до справжніх інтересів згаданих народів, не до паравану, що закриває реалізацію чужих інтересів. І то інтересів іноді суперечних із життєвими напрямними сусідніх держав".

Як бачимо, то ставлення справи настільки ясне, що „Газета Польска" не оспорює права до самовизначення чехам і словакам. Зате про закарпатських українців дискретно мовчить. У цьому випадку мовчанка дуже багатомовна. Ще недавно, коли польська преса писала так багато про потребу плебісциту на Закарпатті, то потребу плебісциту мотивувала вона саме правом до самовизначення. Щож, політичні події в Европі змінюються з дня на день. До цього теж треба іноді пристосовувати і зміну поглядів. Закарпаття самовизначилося, створивши автономну державу. Цього факту заперечити не можна. Краще його в такім випадку промовчати. А мовчанку можна завжди ріжно інтерпретувати. Дальший хід думок цієї статті та її закінчення вияснюють до деякої міри цю дискретну мовчаливість п. Стажинського.

„Поладнання територіяльних домагань Польщі й Німеччини не направляє інших важких помилок творців договору у Тріянон, що його Польща не признала. Нефортунна делімітація чесько-мадярських кордонів не признавала інтересів держав, що знаходяться в цьому й сусідньому районі. Здається, що воно дуже сумнівне, щоб можна було знайти властиву розвязку нової делімітації тих кордонів, якщо при розвязці поминуть заціжавлені у цій справі держави.

Польща не шукає тут ніяких смуг впливів, ані теж якихсь бенефіцій, але як мала від віків свій вплив на ці справи та оплачувала його нераз кровю своїх найкращих синів, так теж і тепер та в майбутньому не може байдуже дивитися на те, що діється за нашою полудневою границею. Тому теж комбінації, які не рахуються в цій справі з Польщею, не мають даних на тривкість. Останні події, які перекреслили багато оман, що на них спирався дотеперішний устрій середущо-східної Европи, є найкращим доказом цього.

Очевидно, наше заціжавлення до всього, що діється в Дунайськім басейні, зокрема заціжавлення подіями, які відбуваються за нашою карпатською границею, не може бути таке безпосереднє, як у справі ревіндикації без сумніву польської заользанської землі.

Проте воно суттєве і це незвичайно важна справа не лиш із польської точки погляду, щоб процес, який відбувається за нашою карпатською границею, не закінчився створенням нової провізорії, лиш приніс нові, можливі для всіх умовини міжнародного співжиття". (Усі підкреслення наші. — Ред.).

Закінчення статті п. Стажинського не відзначається надто ясним і прозорим стилем. Все-таки у мрячній стилізації думок можна би добачувати дискретний відворот з дотеперішніх позицій

За мадярсько-словацькі й мадярсько-польські кордони.

„Слово Народове" ч. 230 з 20. ц. м. містить під таким наголовком передовицю, якої автор, підписаний буквою x, бідкається, що ні справа Словаччини, ні Карпатської України ще не поладнана. Головні думки цієї статті такі: Територіяльні домагання Мадярщини до словаків були перебільшені, бо Словаччина стратилаб не лиш свою столицю й кілька більших міст та 400 тисяч словацького населення, але доступ до Дунаю, що зробилоб її або кольонією Чехії, або трунулоб її в обійми Мадярщини. Мадярщина мусить рішуче обмежити свої домагання. Куди складніша справа Підкарпатської Руси.

„Годі при полагоджуванні цієї справи стосувати критерії національного самовизначення, бо той край творить пестру етнографічну мозаїку і залишений самий собі не міг би ні під політичним ні господарським оглядом удержатися.

Автор доходить далі до висновку, що Закарпаття може належати, як автономний край, тільки до одної з трьох держав: Мадярщини, Польщі, або Чехо-Словаччини. Очевидно, „Слово Народове" признає при редакційному столику Закарпаття тільки Мадярщині. Та справу ускладнюють два чинники: 1) принята Гітлером при ліквідації чехословацької проблеми метода національного самовизначення; 2) політична гра великодержав, у якій Закарпаття грає велику ролю. Далі „С. Н." розвиває відому тезу про чинники, які криво дивляться на спільні кордони Польщі й Мадярщини, бо побоюються, що вісь Будапешт-Варшава може згуртувати біля себе нову незалежну групу держав Середущої та Східної Европи. Тому, що Румунія не схилювалася досі до концепції передачі Закарпаття Мадярщині, автор висуває концепцію поділу Закарпаття між Мадярщину, Польщу й Румунію. Румунія повинна дістати смугу землі з 50 тис. мешканців. Через той терен веде залізниця Ворохта-Рахів-Сиґіт.

„Ця залізнича лінія до Рахова — на нашу думку — повинна належати до Польщі, від Рахова на полудне до Румунії. Таким чином ми дісталиб полудневі долини чорногорського ланцюга, заселеного гуцулами, дуже цікаві під туристичним оглядом".

Ми вже привикли до ріжних вискоків „Слова Народового", та це мабуть таки своєрідний рекорд, щоб територіяльні і політичні претенсії оправдувати — „туристичними оглядами".

—o—

Кпини з „українського коня на Берлін".

„Вік Нови" з 21. ц. м. поміщує передову статтю п. н. „Рахунок без олівця". — Віденське радіо та українські слухальця". Стаття присвячена теперішнім українським настроям і сподіванням, при чому автор твердить, що українці перегнали свою орієнтацію на Берлін так далеко, що впадають у мегальоманію, як якийсь чинник, за який завтра вже буде Берлін битися з Парижем і який обидві ті столиці будуть перелицитовувати.

Не видається, щоб українці хотіли ставити у своїй співпраці з німецькою політикою якісь умовини й застереження. Їх готовість до чинитьб повна. Їх довіря у збіжність інтересів німецько-українських наївна і примітивна. Німці, кажуть там — хотять дійти до Чорного Моря і від подуння реалізувати свою протисовітську програму, тому мусять рахуватися з українським чинником, як найважнішим партнером, мусять дати їм свою підтримку. В той спосіб „українська" справа виплине на міжнародню арену і то в далеко кращих умовинах, ніж тому 20 літ. Що більше. західні великодержави, щоб спаралізувати німецькі змагання, будуть примушені й собі поцікавитись українською проблемою. Ще крок, а між Берліном та Парижем почнеться велика ліцитація, хто дасть українцям більше. Єдиною підставою тих далекойдучих мрій є покищо справа Закарпаття. З факту, що Берлін цікавиться тим краєм і не бажає собі віддати його мадярам, витягається висновок, про який була вище мова.

В дальшому автор у тому самому глумливому тоні каже про відсутність в українців змислу для політичного реалізму та про ризико, на яке наражують себе українці, коли ставлять виключно тільки на „берлінського коня". Автор кепує собі, що в отомук здогадному запамороченні українці цілком пересчують два чинники: мадярський та польський, головнож польський, як той, який матиме чейже найбільший голос у справах Сходу Европи.

Стаття „Веку Нового" (непідписана), залишаючи на боці несмачний тон кпин, має чимало думок цікавих. З вищенаведеного цитату виходить яскраво, що автор „чув, що десь дзвонить, але не знає де": це його погляд на українську проблематику дуже наївний і він вмовляє у нас речі, які виглядають далеко не так. Він забуває, що найбільшу помилку робить політик і публіцист, коли вважає свого противника дурнішим, ніж він є, коли його просто не доцінює: автор тієї статті уявляє собі українців направду багато наївнішими і примітивнішими, ніж вони у дійсности є!

Стаття „Веку Нового" така, що можнаб з нею полемізувати поважно, викладаючи позитивно український концепціонізм. Можнаб теж вияснювати, чому українська політична думка дійсно почала менше рахуватися з конструктивною ролею Польщі у будучих подіях на Сході Европи, які можуть прийти. Трудність у тому, що польській пресі вільно писати навіть виразно, що треба „нищити українців", а нам не вільно писати теоретичних статтей на безліч тем, м. ін. на тему кризи польського прометеїзму. Спроба присвятити цій темі ширші уваги стрінулась недавно з рішучим спротивом цензорського олівця. Тому полеміка в таких умовинах неможлива і тому польський публіцист мусить в таких обставинах мати — останнє слово. Прикро тільки, що він ті обставини використовує не тільки для полеміки, але ще й кпин, що зовсім не є прикметою джентельменів.

Комінтерн витягає руки по Закарпаття.

ПАТ подає з Риму: У звязку з розвязанням комуністичної партії Чехо-Словаччини, виконний комітет третього інтернаціоналу переслав спеціяльні інструкції представникам комуністичної партії Карпатської України Бурканюкові й Фушкові. В цих інструкціях Комінтерн підкреслює, що „з уваги на збільшену активність міжнароднього фашизму" **комуністична партія Карпатської України мусить подвоїти зусилля, щоби відперти ворожі зазіхання слуг міжнароднього капіталу".**

В теперішній хвилині треба передбачувати дві можливі розвязки проблеми Карпатської України: 1) **автономія у рямках Чехо-Словаччини; 2) незалежне державне істнування Карпатської України.**

В дальшому Комінтерн подає свої бажання та свої вказівки, що і як треба робити, щоб урятувати інтереси Комінтерну.

—o—

Сумний відізд Бенеша.

Вчора покинув Чехословаччину її б. президент і довголітній міністр закордонних справ д-р Бенеш. Подорож відбував аеропляном, у товаристві трьох детективів. Є чутки, що Бенеша приневолили чимскорше виїхати з рідного краю, щоб унеможливити йому всяку діяльність і якийнебудь вплив на сучасну чеську політику. Бенеш їде до Америки через Румунію та Совітський Союз. У 1918 році Бенеш вертався до вітчини з еміграції як спаситель народу, в 1938 році ця сама батьківщина викидає його під поліційним конвоєм майже як державного шкідника. Ще ніхто не вродився пророком у власній батьківщині...

Ділом ушануйте память тих, що своїм зусиллям та терпінням поставили вас у ряд націй.

Словаччина відступить Закарпатській Україні три повіти.

ІНТЕРВЮ ПОСЛА СІДОРА.

В середу в год. 13.25 приїхав до Варшави делегат автономного словацького уряду посол Сідор. На летунському майдані дав він інтервю представникові „Ілюстрованого Курієра Цодзєнного“, який м. ін. запитав його про справу нової границі між Словаччиною та Карпатською Україною. Пос. Сідор заявив, що у цій справі є ще деякі сумніви. Українці (в оригіналі: русини) зараховують до своєї народности всіх греко-католиків, тимчасом словаки уважають, що тут повинна рішати національність, не віроісповідання. Безспірно Словаччина відступить Підкарпатській Руси три повіти: Межилярець, Снину та Бардіїв.

(Від Редакції: Останній перепис населення (з 1930 р.) ствердив, що Карпатська Україна мала 725.000 мешканців. Коли взяти під увагу природний приріст (2.2 прц.), за 8 літ населення Карпатської України збільшилося на 138.000, себто дійшло до 863.000. Коли Словаччина відступить лише простір з 700-тисячним населенням, автономна держава Карпатська Україна буде мати понад міліон населення (в тому 3/4 українців), навіть якщо відступить кілька чи кільканацять громад Мадярщині)

На запит:

Яке становище словаків до справи польсько-мадярського кордону?

пос. Сідор відповів загально. Це справа, якої не можна вирішити без нашої участи. Ми не є предметом міжнародного права, лиш підметом.

ЩО СЛОВАЧЧИНА ГОТОВА ВІДСТУПИТИ МАДЯРЩИНІ?

Пос. Сідор вірить, що питання словацько-мадярського кордону буде можна полагодити мирно. Словаки відступлять Мадярщині лиш околиці з мадярською більшістю і під ніякою умовиною не віддадуть земель, де більшість мають словаки. Мадярські домагання до 9-ох повітів завеликі. Мадярщина має право лиш до повітів: Левіце, Нові Замки та Комарно — може ще якісь околиці, якщо докажуть, що там є мадярська більшість.

На запит у справі Спишу й Орави пос. Сідор висловив надію, що між Польщею та Словаччиною дійде до порозуміння.

ПОСОЛ СІДОР ВІДБУДЕ НАРАДУ З МІН. БЕКОМ.

З Братислави повідомляють, що посол Сідор відбув у Варшаві конференцію з віцеміністром закордонних справ Шембеком. Пос. Сідор задержиться у Варшаві аж до приїзду мін. Бека, з яким відбуде теж конференцію. Посол Сідор заявив, що його побут у Варшаві має виключно інформаційний характер.

Друге засідання уряду Карпатської України.

У вівторок 18. ц. м. пополудні відбулося друге засідання Ради Міністрів Карпатської України. Це засідання перервано в 23. год. і сьогодні в середу продовжувано від 10. год. рано до 13. год.

На тому засіданні міністр д-р С. Феницик складав звідомлення у справі визначення кордону між Карпатською Україною і Словаччиною. На внесок д-ра Феницика вибрано спеціяльну комісію для тієї справи. Рішено також звернутися до уряду Словаччини, щоби він від себе також визначив таку комісію.

Міністр Ю. Ревай складав на тому засіданні звідомлення зі своїх розмов із міністром закордонних справ Хвальковським.

На внесок міністра о. дир. А. Волошина рішено створити в Ужгороді уряд для соціяльних справ.

Уряд Карпатської України рішив на томуж засіданні зліквідувати ті меншинні школи, що в Карпатській Україні зайві.

Рішив також проголосити амнестію для всіх, що мали адміністраційні кари.

Уряд затвердив існування нової німецької партії в Карпатській Україні під назвою: „Дойче Партай“.

Окремо дозволив уряд на своїм другім засіданні кольпортувати в Карпатській Україні відомий твір канцлера Гітлера „Майн Кампф“ і дав дозвіл на кольпортажу 5-ох німецьких часописів

На Закарпатті лад і спокій.

З Ужгороду повідомляють, що всі сплетні поширювані будапештенським радіом про заворушення на Закарпатті безпідставні та видумані і є лиш маняцьким брехунством неперебірчивої пропаганди.

Від ліквідації мадярської диверсійної банди Гейша на Карпатській Україні панує повний лад і спокій. Населення відноситься з повним довірям та пошаною до свого уряду. Про прилучення до Мадярщини ніхто не хоче навіть і чути.

—o—

Англійці здобувають приступом стару дільницю Єрусалиму.

УРЯДОВИЙ КОМУНІКАТ.

Як стверджує урядовий комунікат, брит. війська обсадили пів кільометровий простір коло старої дільниці Єрусалиму та почали в четвер досвіта входити до неї. Брами були забарикадовані, тому англійці висадили їх у повітря динамітом. Жертв ще не обраховано; відомо лише, що згинуло 8 арабів (м. ін. одна жінка), 3-ох ранено важко і 15-х легко.

ЗАВОРУШЕННЯ У ЯФФІ.

У яфській дільниці Аджамі дійшло до заворушень; ранено кільканацятьох арабів

Французький уряд погрожує цензурою.

Велике вражіння викликала заява мін. Бонне між представниками париських щоденників, що якщо французька преса не перестане поміщувати сензаційних, але неправдивих інформацій з ділянки закордонної політики, то уряд буде змушений вести цензуру цих вісток. Цю заяву мін. Бонне викликали інформації, що в останніх часах появилися на сторінках париської преси й які виявились зовсім неправдивими. Ці інформації — це здебільша вісти, що італійський уряд не дав своєї згоди на приїзд нового французького амбасадора Франсуа Понсе; про приїзд марш. Герінґа до Парижа, про устійнення дати візиту мін. Бонне до Анкари та вісти на тему інгеренції німецького уряду у внутрішні справи Чехословаччини. Уряд Далядіє виходить із заложення, що такі інформації можуть тільки пошкодити добрим міжнародним взаєминам і задумує почати з ними боротьбу. Коли цей поклик не матиме успіху — заведуть цензуру.

Присилайте передплату!

Новинки.

— **В Українському Лікарському Товаристві** чергові сходини членів у пятницю 21. ц. м. в год. 7. ввечір у власній домівці. На сходинах звітує д-р Т. Е. Бурачинський про діяльність Ради та Палати Лікарів у Львові. 221

— **Конфіската „Діла“.** Вчорашнє (233) число „Діла“ підпало конфіскаті за лист українських студентів політехніки у Львові до ректора політехніки у звязку з вічем польських студентів політехніки і кілька речень з огляду преси.

— **Друге число „Громадянки“ за місяць жовтень** вже вийшло і є в розпродажі. Хто з пань передплатниць досі його не дістав, просимо реклямувати! Число приносить між іншим передовицю п. з. „Нова організація — нові завдання“, статтю Василя Пачовського п. з. „Срібна Земля“ (з прекрасними ілюстраціями з Карпатської України), Юрія Косача „Жанна д'Арк“, Ганни Чикаленко „Катальонія — край і люди“, цікавий допис з Парижа, вістки з жіночого руху і т. ін.

— **Анкета і відчит у „Міщанськім Братстві“.** В неділю 23. ц. м. в год. 12-ій вполудне відбудеться в домівці „Міщанського Братства“ у Львові (Ринок 42, II. пов.) заходом Міщанського Кредитового Союзу ощадностева анкета під гаслом „За дешевий ремісничий кредит“. Опісля в год. 6-ій вечором проф. д-р К. Студинський виголосить на товариських сходинах членів і їх родини відчит п. н. „На землі і в небі“.

— **Пошести не вгавають.** Як повідомляють часописи, — крім пошести прищиці — поширюється пошесть червінки, яка в деяких повітах прибирає, на жаль, загрозливі ознаки та є причиною досить значної кількости смертних випадків. З огляду на те необхідно бути дуже обережним при закупі набілу і вистерігатися набувати набіл невідомого походження. Для добра здоровля — найбезпечніше споживати пастеризоване молоко Маслосоюзу, позбавлене всіх хороботворчих бактерій. При цьому слід пригадати, що Маслосоюз, з огляду на поширення пошести прищиці і червінки впровадив до продажі крім пастеризованого молока у фляшках і пастеризоване молоко на [illegible], при чому ціна останнього не є підвищена, не зважаючи на значні кошти пастеризації.

— **Посвячення памятника полеглим** за волю України в Яворові відбудеться 5. листопада ц. р. (а не 23. жовтня, як повідомляли деякі часописи). В цьому небуденному святі Яворівщини візьме участь цілий яворівський і суміжні повіти, представники преси, установ та [illegible] псвіти, представники [illegible] дженці Яворова з цілого краю.

— **З життя українців у Канаді.** В пятницю 21. жовтня ц. р. в год. 6-ій вечором проф. Д. Дорошенко говоритиме про життя українців у Канаді в домівці Українського Наукового Інституту у Варшаві, при вул. Служевській ч. 2.

— **Кара за панахиду.** Зборівське старосто карним наказом до числа П. К. 698/38/9 покарало о. д-ра Володимира Левицького гривною 50 зол. зі заміною на 2 дні арешту за відправу панахиди за душу ген. М. Тарнавського і полк. Е. Коновальця в дочерній церкві у Красній. У карному наказі читаємо, що відправа панахиди була „demonstracją przeciw Państwu Polskiemu, że w cerkwi w Krasnej odprawił nabożeństwo żałobne po pułk. Konowalcu, znanemu z działalności przeciw Państwu Polskiemu, czym oskarżony okazał niechęć do Państwa Polskiego.“ — Виходить, що панахида за товариша зброї-католика, вбитого большевицькими бандитами — означає в католицькій державі „нехень для Паньства“! Проти наказу внесено відклик.

— **Нова вивіска — стара фірма.** Коломийське староство зареєструвало — як читаємо в нинішньому „Век-у Нов-ому“ — нову українську політичну партію під назвою „Українська Партія Незалежних Соціялістів“, яка має стояти на „ґрунті наукового марксизму“ й органом якої є двотижневик „Боротьба“. Головою партії є зн-ву... Голуб, той самий Голуб, який щороку творить нову партію, або бодай видає новий орган... обовязково селянський, справді соціялістичний, разом із орієнтацією на „трудящих Радянського Союзу“, іншим разом без орієнтації, але все в Коломиї, бо там до того відповідний грунт. Чи знайдеться ще хтось, щоб хотів разом з п. Голубом „літати“ в етері його партії, Бог зна, від кого незалежних та від кого залежних соціялістів?

— **Новий костел у Станиславові** на передмісті Гірка посвятив у неділю 16. ц. м. польський архиепископ Твардовський зі Львова. У посвяченні костела взяли теж участь представники цивільної та військової влади.

— **Хто виграв на льотерії.** В нинішнім тягненні Клас. Льотерії впали м. ін. такі більші вигри: 10.000 зол. на ч. 99297, 5.000 зол. на ч. 19993. 2.000 зол. на ч. 100151 149109. 1.000 зол. на ч. 12107 12810 26755 61060 66432 115668 150566. 500 зол. на ч. 40724 42754 64606 79013 86412.

— **Краєва хроніка.** У Плугові пов. Золочів пожежа знищила будинки А. Войцеховського і Михайла Войткова. Шкода сягає 7.500 зол. — В Черниліві пов. Скалат згоріла стодола зі збіжжем М. Заброхлоса, Евдокії Пастер та Олександра Гуцала. — В Зеленій пов. Копичинці земля присипала Павла Шкляра, який помер. — З поїзду, що їхав зі Львова до Дубна, вихилився кондуктор Казимир Кравчишин і вдарився головою до стовпа так сильно, що втратив свідомість і впав на залізничий шлях. Важко раненого відвезли до шпиталю у Бродах.

— **За побиття б. солтиса** М. Клосовського з Бурканова пов. Підгайці станули перед окружним судом у Бережанах Володимир та Іван Лозний. Акт обвинувачення закидав обом підсудним, що вони побили Клосовського тому, що вів польські діти на свято Третього Мая. Суд засудив обох підсудних на кару по 9 місяців вязниці.

— **За крадіж у костелі** в Підгайцях станули перед судом у Бережанах Микола Попель та І. Рогатинер. Акт обвинувачення закидав підс. Рогатинерові, що він намовляв до крадежі і переховував крадені речі. Суд засудив Попеля на 5 років, Рогатинера увільнив від вини і кари.

— **Жінки заступлять залізничників.** На Сов. Білорусі відкрито на днях спеціяльні курси для жінок, на яких вишколюватимуть їх до обслуги залізниць. Метою таких курсів підготовити з жінок обслугу на залізницях, що заступить залізничників.

— **Затонув корабель.** Перед трьома тижнями затонув без сліду німецький корабель „Мінерва“, місткости 55 тон, що курсував на шляху Копенгаґен—Антверпен. Здогадуються, що згаданий корабель затонув зі залогою з 13 осіб підчас бурі на морі.

— **Велику корупційну аферу** викрила влада безпеки в Ню Йорку. Президент нюйорської поліції ствердив підчас несподіваної інспекції поліційного уряду у Брукліні, що пропала велика кількість актів, між ними 7.000 фотографій злодіїв. У Брукліні урядував від довшого часу комісар з метою перевести слідство у справі закритих там перед кількома місяцями злочинців. Згаданого комісаря тепер арештували, і його справою занявся прокуратор.

— **Консуль — пачкарем наркотиків.** Французька поліція в Шербурі арештувала на днях трьох міжнародних пачкарів, які котіли перепачкувати з Франції до Америки 70 кг. героїни. Ледви до готелю „Касіно“ в Шербурі заїхав гарно убраний мужчина з двома гарними жінками і всі троє пішли до кімнат — застукала до дверей поліція. На діжку одної жінки поліція знайшла кілька пачок, в яких було 70 кг. героїни вартости 520 тисяч франків. Арештовані є румунськими громадянами. Виявилось, що арештований мужчина був раніше румунським консулем у Парижі.

— **Заборона дзвонити по померших.** Митрополит острову Мітелени заборонив дзвонити з нагоди смерти місцевих мешканців. Грецька преса пише, що згідно зі звичаєм у Греції по смерти кожного мешканця дзвонили дуже довго по церквах. Таке довге дзвонення впливало дуже некорисно на стан недужих і тому заборона дзвонити по померших наскрізь оправдана.

— **Новий рекорд швидкости** задумують устійнити англійські летуни на трьох бомбових літаках. Англійські летуни вилетять з Англії при кінці цього тижня до Єгипту, а звідтіля до Австралії, щоб побити рекорд, що його устійнили совітські летуни.

— **Замуровують річку.** В Атенах відбулось святочне започаткування робіт при замуровуванні річки Елісос, що перепливає через цілі Атени. Згадана річка була за часів старинної Греції великою рікою. Одначе у середньовіччі генуенці і турки вирубали ліси на горбах довкруги Атен і тому ріка висохла та перемінилась на маленьку річку. На поверхні замурованої річки повстануть сквери.

—o—

З опери.

ТРАВІЯТА

Травіята, одна з найранших опер Вердія, завдячує свій величезний успіх на сцені очевидно не банальній, невиразній фабулі лібретта, ані незручному, пліткому драматичному переведенню, а виключно тільки „медоплинній“, гарячій мельодиці та стихійному нервові й темпераментові музики, що пробивається на перший плян навіть у зовсім беззмістових партіях лібретта. Носіями усієї муз. драматичної акції є властиво тільки три головні ролі: титулової, Віолетти, Альфреда Жермон і його батька. Всі інші — це тільки декоративні статисти без значіння.

Титулову ролю Віолетти креувала п. **Ева Бандровська-Турська**, високовартісна сопраністка однаково під оглядом технічно-кольоратурним, як і драматично-сценічним. Значно слабшим її партнером виявився в ролі Альфреда румунський тенор, п. **Ніну Бадеску**, який своїм великим голосовим матеріялом все ще не заволодів уповні під оглядом емісії й інтонації та під музичним оглядом полишав дещо до бажання.

Зате третій головний партнер у ролі старого батька Жермон, наш молодий адепт оперного мистецтва п. **Теодор Терен-Юськів**, зробив нам велику, радісну несподіванку, бо виконав нелегку й відповідальну барітонову партію під оглядом вокально-артистичним так непорочно і зразково, що звернув на себе загальну увагу всіх знавців та любителів правдивого нефальшованого bel canto та відому „колискову“ арію у 3. дії мусів повторити. Такий великий успіх молодого співака (після несповна дволітніх студій!) дає якнайкращі надії на його майбутнє і каже звернути на його дальший розвій пильну увагу.

Із побічних роль слід згадати п. Романовського (Ґастон і доктор), п. Шмарова (Фльора) і Деметрович (служниця Анніна).

Цілість була у справних і досвідних руках дириґента п. Сіліха і стояла, як на львівські умовини оперно-артистичної праці — поминаючи деякі режисерські недомагання — на доволі доброму мистецькому рівні.

С. Л.

—o—

Дописи.

ЛЬВІВЩИНА.

Слідство у справі ювилейного хреста. Згідно з покликом нашого Єпископату і Ділового Комітету „Свята Християнської України“ у Львові, щоб усі українці у краю відсвяткували не рідке торжество 950-ліття появи хреста на українських землях, мешканці Брухович, Біров Янівських і Біров Домініканських, які гуртуються біля каплиці СС. Студиток у Бруховичах, рішили, що й вони цей ювилей гідно відсвяткують. Отже при монастирі повстав т. зв. парохіяльний комітет і намічено програму ювилейних торжеств. Крім ювилейної академії рішено уладити для доколичних мешканців т. зв. парохіяльні реколекції та закопати перед каплицею ювилейний хрест. З нагоди цього свята місцевий священик виголосив низку принагідних духовних наук, що їх принагідні на богослуженнях вислухали з великим зацікавленням. Дня 14. м. м. відбулося торжественне водосвяття, дня 25. м. м. на Чесного Хреста вкопання посвяченого ювил. хреста з водосвяттям та відповідною проповіддю. На це свято прийшло так багато людей, що не всі могли поміститися в каплиці та на невеличкім монастирськім городі. Прийшло багато таких, що ради хліба покинули нашу церкву й обряд та чимало поляків. Вкопання ювилейного хреста закінчено в 1. год. пополудне серед піднеслого настрою у всіх присутніх. Одначе радість вірних не тривала довго, бо вже по 3. год. поліція в Бруховичах почала у селі слідство в справі вкопання хреста біля каплиці СС. Студиток. Поліціянт з поліційним псом ходив по хатах і списав протокол з п. Гарвасом та Курою, які зробили цей хрест, з п. Завадівим Дмитром, що подарував дуба на хрест, з п. Ів. Маєром, який є найрухливішим членом комітету, та з о.Ліщинським, капеляном монастиря, як головним винуватцем, який посвятив і казав закопати хрест, хоч не мав на це окремого дозволу. Вістка про цей виступ поліції викликала між населенням відповідне враження.

ЯВОРІВ.

Гарний розвиток української ґімназії „Р. Ш.“. До коедукаційної ґімназії „Р. Ш.“ в Яворові вписалося на 1938-39 рік понад 300 хлопців і дівчат. Число молоді зросло цього року більше ніж на 70, зокрема майже подвоїлося число дівчат. На жаль, деякі чинники ведуть акцію в тому напрямі, щоб ґімназії „Р. Ш.“ відобрати коедукацію і щоб дівчата відійшли до інших шкіл. Забувають, що коедукаційна ґімназія „Р. Ш.“ в Яворові істнує вже 20 років і батьки та українське громадянство доцінюють вагу і значіння тієї ґімназії, посилаючи туди масово свої доньки. Підчас вакацій переведено в будинку ґімназії електричну інсталяцію і перенесено хлопячу бурсу до нового будинку при вул. Мазовєцк, бо число хлопців дуже зросло. В будинку ґімназії приміщено бурсу для дівчат. Число професорів у ґімназії зросло на кілька осіб.

Музей Т-ва „Яворівщина“ перенесено до нового будинку Задаткового Т-ва при вул. св. Юра. В новій домівці розміщено експонати так, що музей може відвідувати вже наше громадянство. Українське громадянство Яворівщини повинно заціказитися цією культурною установою і підтримати її матеріяльно та надсилати експонати для музею.

БОБРЕЧЧИНА.

Свято хрещення України у Звенигороді. В неділю 18. м. м. відбулося у колишньому княжому городі Звенигороді, бобрецького повіту величаве свято парохій винницького деканату при співучасти сусідніх парохій бобрецького деканату з нагоди 950-ліття хрещення України. По гарно прибраних обрісками і жовто-блакитними прапорцями домах видно було, що в Звенигороді діється велике свято. Вже від ранку напливали до Звенигорода маси народу; заступлена була доволі численно й наша інтеліґенція з околиць та зі Львова. У святі взяло участь 28 парохій з 20 священиками. З шістьох найближчих церков прибули священики з процесіями. Торжественну Службу Божу відправив у місцевій величній церкві о. О. Ґайовський з Шоломиї, дияконували о. Литинський зі Старого Села та о. Школьник з Германова. На Службі Божій співали два хори: зі Звенигорода та з Підберізець. По відправі Служби Божої майже 10.000 народу уформувалося в імпозантний похід, що в супроводі 5-ох хорів перейшов до місц. каплиці, віддаленої коло півтора кільометра від церкви. Зразковий порядок удержували місцеві луговики з головою п. Іваном Закаликом на чолі і генеральним зворядчиком М. Марущем. У каплиці посвячено великий дубовий ювилейний хрест, з яким похід вернувся на площу біля Народнього Дому. По вкопанні новопосвяченого хреста і відправленні ювилейного молебня виголосив о. декан О. Остапowський зворушливу проповідь, після чого багатотисячна маса народу відспівала гимн-молитву „Боже Великий, Єдиний“. Друга частина свята — академія відбулася на площі Народнього Дому. Сцену удекоровано посередині великим образом хрищення України і тризубом поміж національними прапорами, по боках гарно вишитими образами св. Володимира і св. кн. Ольги. Місцевий добре вишколений хор під управою п. К. Нижнівського відспівав кант „При шелесті стягів і лент“ Б. Курдика, після чого святочну промову виголосив рад. Василь Глібовицький, який своїм палким словом захопив присутніх. На дальшу програму склалися хорові продукції і декламації, яких виконання стояло на високому рівні. Святочна академія закінчилася відспіванням католицького і національного гимну.

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ

PROBLEM POLSKO-UKRAIŃSKI NA ZIEMI CZERWIEŃSKIEJ. Aleksander Bocheński, Stanisław Łoś, Włodzimierz Bączkowski. Drugi nakład. Wydawca „Polityka". Warszawa, 1938. Стор. 244, 16°.

KARPATHEN-UKRAINE. Ukrainian Press Service. New York, 1938. Мала 8-ка, стор. 68.

ЖУРНАЛИ.

MAŁY PŁOMYCZEK. Nr. 5. Warszawa.

PRZEGLĄD SPOŁECZNY. Czasopismo, poświęcone zagadnieniom pracy społecznej i opieki nad dzieckiem. Rok XII. Nr. 9. Wrzesień 1938. Lwów.

PŁOMYK. Tygodnik dla dzieci i młodzieży. Rok 23. Nr. 5. 1. października 1938. Warszawa.

PLON. Nr. 10. Październik 1938. Chorzów.

PŁOMYCZEK. Tygodnik dla młodszych dzieci. Nr. 5. 1. października 1938. Warszawa.

PRZEGLĄD POLSKO-WĘGIERSKI. Organ Towarzystwa Polsko-Węgierskiego im. Stefana Batorego. Rok III. Nr. 3. Wrzesień 1938. Warszawa.

RUCH SŁOWIAŃSKI. Miesięcznik, poświęcony życiu i kulturze Słowian. R. III. Nr. 8. 1938. Lwów.

MORZE. Organ Ligi Morskiej i Kolonialnej. Rok XV. Nr. 10. Październik 1938. Warszawa.

NASZA PRZYSZŁOŚĆ. Nr. 63. Wrzesień 1938. Warszawa.

MŁODY PROMETEUSZ. Organ młodzieży prometeuszowskiej. Nr. 2. 1938. Warszawa.

VÖLKERBUND. Revue de politique internationale. VII-e Année. Nr. 22. 15. Aout 1938. Genève.

—o—

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає.

Театри.

Великий Театр.

Пятниця 21. X. год. 7.30 веч. „Галузка розмарину".

Субота 22. X. год. 7.30 веч. „Галузка розмарину".

Український Театр Йосифа Стадника (сеньора):

ГРИМАЛІВ:
21. X. Втуш.
22. X. Гетьман Полуботок.

Український Театр ім. І. Котляревського:

ТЕРНОПІЛЬ:
21. X. Зоря над Почаєвом.
З Тернополя їде театр до Збаража.

Український Народній Театр ім. М. Садовського.

СХІДНИЦЯ:
21. X. Чесна Сусанна.
22. X. Казка старого млина.

МРАЗНИЦЯ:
23. X. Безталанна.
24. X. Пісня Бескиду.
25. X. Гетьман Полуботок.

ТУСТАНОВИЧІ:
26. X. Безталанна.
27. X. Пісня Бескиду.
28. X. Перфуми моєї жінки.
29. X. Мати наймичка.
30. X. Дай серцю волю.
31. X. Гетьман Полуботок.

БОРИСЛАВ:
1. XI. Безталанна.
2. XI. Пісня Бескиду.
3. XI. Гетьман Полуботок.

КІНА.

АДРІЯ: „Дорога до слави"; „Пташче гніздо".
АПОЛЬО: „Геєнна".
АТЛЯНТИК: „Джезебель" (Історія чортиці) з Бетi Дейвіс.
БАЛТИК: „День на переговах".
ВАНДА: „Королева Вікторія", „Бурлива молодість".
ГРАЖИНА: „Правда перемагає" (Павло Муні), „Крила над Гонолюлю".
ЕВРОПА: „Марко Польо" (Гейрі Купер).
КАСІНО: „Золотоволоса" з Джанетою Мекдональд.
КОПЕРНИК: „Парижанка" з Даніелею Дарє.
МАРУСЕНЬКА: „Друга молодість".
МЕТРО: „Кід Галяґад".
МІРАЖ: „Кохання в кайданах" (Шарль Боає).
МУЗА: „Пані Валевська".
ПАЛЯС: „Професор Вовчур".
ПАКС: „Верес".
РАЙ: „Щаслива 13-ка" (комедія).
РІЯЛЬТО: „Ніжність в Тиролю".
РОКСІ: „Олімпіяда".
СВІТ: „Роз Марі", „Тайна панни Брінке".
СТИЛЕВЕ: „Павел і Гавел" і ревія.
ТОН: „Морські розбишаки", „Жовтий пірат".
УТІХА: „Буде краще" (Щенко й Тонько) та ревія.
ХИМЕРА: „Проклята".

ФОТОПЛЯСТІКОН:
(пл. Марійська)
„Канцлер Гітлер у Римі".

ФОТОПЛЯСТІКОН „СВЯТОВІД":
(вул. Коперника ч. 11 дім ф-и Кайм і Син)
„Бразилія, Аргентина".

Тільки оголошуючись у „ДІЛІ" можете успішно продати, купити або заміняти реальність.

Користайте з небувало дешевої продажі з приводу реконструкції дому і льокалю.

Перфумерія С. ФЕДЕР
ТЕПЕР ЛЬВІВ
СИКСТУСЬКА 2.
50 кроків від правого рогу Леґіонів.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Пятниця, 21. жовтня 1938.

7.00 Ранішній денник, 7.15 Музика з плит, 7.45 Руханка, 8.00 Авдиція для шкіл, 8.10 Година господині: „Про бараболю та ріжні користи з неї", Ради, Вістки, Музика з пл., 11.00 Для шкіл: Великий самоук Юрій Стіфенсон, 11.25 Орхестра мандоліністів, 12.03 Полуднева авд., 14.00 Інформаційна газетка в українській мові, **14.10 Українська музика з плит (хор Нотка, Крушельницька, хор „Сурма"),** 14.30 „Дуже приємне місто" авдиція Ст. Василевського, 14.45 Господарські вістки, 14.50 Біржа, 14.55 Програма на завтра, 15.00 Звукова загадка для молоді, 15.15 Спортовий порадник, 15.25 Музика у вик. орх., 16.00 Вістки радіоденника, 16.05 Господарські вістки, 16.15 Гутірка з хорими, 16.30 Дитячі рими, пісні К. Шимановського у вик. Ст. Корвін-Шимановської в супр. форт., 16.50 Суспільність птахів, 17.00 Квартетові мініятури у вик. смичк. квартету, 17.45 Біжучі вістки з міста та провінції, 17.50 Із хронік співочих і муз. т-в Львова, авд., хор, 18.00 Для села: Організація села, Музика з пл., Під розвагу годівельників, 18.25 Комунікат спів. т-в, 18.30 Театр уяви: „Марія" Мальчевського з муз., 19.30 Розр. концерт у вик. орх., тенор, 20.35 Веч. денник. метеорольог. вістки, спорт, програма на завтра, 21.00 Хор, 21.15 Симф. концерт: орх., спів, форт., 22.30 Літер. нарис, 22.45 Льокальна авдиція, 22.55 Огляд преси, 23.00 Ост. вістки, 23.05 Закінчення авд., 23.15—23.55 Капрічія та скерцо (Варшава II.).

Субота, 22. жовтня 1938.

7.00 Ранішній денник, 7.15 Музика з плит, 7.45 Руханка, 8.00 Авдиція для шкіл, 8.10 Розривкова музика з пл., 8.50 Ранішні вістки, 11.00 Для шкіл: Співаймо пісеньки, 11.25 З опер Римського-Корсакова, пл., 12.03 Полуднева авд., 14.00 Муз. у вик. орх., 14.45 Господарські вістки, 14.50 Біржа, 4.55 Програма на завтра, 15.00 Театр Уяви для дітей: Серене, голяндський селедчє". 15.30 Музика у вик. сальон. орх., 16.00 Вістки радіоденника, 16.05 Господарські вістки, 16.15 Літературна хроніка в опр. Андр. Третяка, 16.30 Концерт у вик. орх., спів, 18.00 Діяльог Щепка і Тонька з нагоди тижня милосердя, 18.05 Гутірка зі слухачами, 18.20 „Брати, до бою прийшла пора", Гутірка поляка в Югославії, 19.15 Оперетові китиці у вик. орх., 20.35 Веч. денник, Метеорольг. вістки, спорт, Програма на завтра, 21.00 Концерт легкої і танк. музики; у перерві „Приятельська прислуга" скеч і „Що чувати" гутірка, 22.55 Інформаційна авдиція, 23.05 Закінчення авдиції, 23.15—23.55 Популярний концерт із пл. (Варшава II.).

Неділя, 23. жовтня 1938.

7.20 Орх., 8.00 Ранішній денник, 8.15 Для села: Хл. газетка, Огляд ринків рільних продуктів, комітет, 8.45 Пісня, Організація безпосереднього збуту до бекон-зарні. Популярна музика з пл., 9.15 Участь Польщі в новій місійній хрупіятi, 9.25 Концерт мішаних хорів, 11.05 Музика з пл., 11.45 Наша літер. програма, 12.03 Симф. поранок у вик. орх. Корвін-Шимановська спів, обой, 13.00 Чортків — столиця теплого Поділля, 13.10 Музика, орх., баритон, 14.40 Трохи пісні, трохи слова, 15.00 „Бруховичі стають до апелю" муз.-словна авд., 15.25 Золота книга громад, 16.30 Скрипковий реситаль у супр. форт., 17.00 Звуковий тижневик, 17.30 Орхестра, спів; у перерві: Хвилина бюра студій, 19.30 Програма на завтра, 19.35 Легкий концерт у вик. орх., пісеньки, 20.10 21.45 Спортові вістки, 20.15 Політ. огляд, 20.30 Світовий концерт із Канади, пісні у вик. хорів, музика, 21.00 Веч. денник, 21.10 Метч Польща-Норвегія, 22.00 Танк музика у вик. орх., 23.00 Останні вістки, 23.05 Закінчення авдиції, 23.15—23.55 Танкова музика з пл. (Варшава II).

ЗАКОРДОННЕ РАДІО.

Пятниця, 21. жовтня 1938.

БЕРЛІН 19.00 Розр. музика, 19.45 Вечірній гомін, 20.10, 21.00 Веселі мельодії, 21.10 Вечірня серенада, солісти (Бетовенова музика), БУДАПЕШТ 18.10 Мадярські нар. мельодії (форт.), 19.00 Орх., 20.10 Форт., 21.25 Циг. музика, ВІДЕНЬ 7.00, 8.00, 13.00, 14.00, 15.00, 18.50 Вістки, 15.30 Пісні, 16.00, 17.10 Орх. концерт із пл., 18.00 Стирійська авд., 19.00 Соната г-моль Шопена, форт., 20.10, 21.00 Вагнерівський концерт, орх., сопран, тенор, ВЕЖА АЙФЛЯ 20.00 Форт., спів, 21.00 Соната на віол. і форт., Гамбург 19.40, 20.00, 21.00 Симф. концерт, ДРОЙТВІЧ 22.15, 23.00 „Юдита" опера Гоcена, МІЛЯНО 19.30 Розр. музика, 21.00, 22.00 „Країна усміху" оп. Легара, РАДІО ПАРІ 18.00 Камер. концерт, 21.15 Спів, РИМ РИМ 17.15 Танк. музика, 19.30, 20.30 Розр. музика, 21.00 Орхестр. концерт, 22.10 Хор, 22.45 Танк. музика.

Субота, 22. жовтня 1938.

БЕРЛІН 18.00 Розр. музика, 19.00 Пісенькарі та віртуози, 20.10, 21.00 Осінні мельодії, БУДАПЕШТ 12.05 Солісти, 17.30, 18.00 Циг. музика, 19.00 Форт. твори Ліста, 20.00, 21.00 „Княжна" оп. Легара, ВІДЕНЬ 7.00, 8.00, 15.00, 19.45, 22.00 Вістки, 9.30 Для дітей, 15.30 „Шуберт", оповідання та музика, 18.00 Вок. авд., 20.10, 21.00 „Із уст до уст, із серця до серця" попурі, орх., сол., хор хлопців, 21.20 Веселі сценки, 22.30 „А завтра неділя", музика, сопран, ДАЯТШЛЯНДЗЕНДЕР 20.35, 21.00 „Дібарі" оп. Міллєкера, МІЛЯНО 19.30, 20.30 Розр. музика, 21.00, 22.00, 23.00, 24.00 „Трістан і Ізольда" оп. Вагнера, РАДІО ПАРІ 18.20 Скеч, 18.50 Валлейські пісні, 20.00 Симф. муз., 21.15 Пісні, РИМ 20.30 Розр. музика, 21.00, 22.00 „Джірасолі" ком. Костінія.

Неділя, 23. жовтня 1938.

БЕРЛІН 20.00 21.00 Розр. концерт, орх., хор, солісти, БІЛГОРОД 20.00 Нар. пісні, БУДАПЕШТ 16.30 Орх., 18.00 Популярні пісні, 19.30 20.00 Військ. орх., 21.30 Циг. музика, ВІДЕНЬ 12.00 Розр. концерт, 15.30 Танк. музика на смичк. квартет, 16.00 Веселе пополудне, 18.00 19.00 Вояцькі пісні, 18.50 Весела словно-муз. авд., 20.00 Вістки, ГІЛЬВЕРЗУМ I. 20.55 21.00 22.00 „Гаспароне" оп. Міллєкера, 23.20 Хор, ДРОЙТВІЧ 18.20 „Кохання поета" цикль Шубертових пісень, КЕЛЬН 20.30 21.00 „Гльорія" оп. Чілеї, дія II., МІЛЯНО 17.15 18.00 Розр. музика, 21.00 Концерт дет. орх., 22.10 Хор, РАДІО ПАРІ 18.00 19.00 Легка музика, 20.00 Сценка, 20.30 Світовий концерт із Канади, народні мельодії канадійських морських провінцій, 21.15 Пісні, 21.30 22.00 23.00 Вечір опер: „Ле таблю парлян" ком. оп. Гретрі, „Окасен е Ніколет" муз. казка Ле Флема, РИМ 17.15 18.00 20.35 Розр. музика, 21.00 22.00 „Росіні" оп. на теми Россіні, Курція та Белліні, СОФІЯ 18.00 Легка і танк. музика, 19.00 Популярна музика, 19.30 Скрипка, 20.00 Спів. реситаль Л. Максимової, 20.55 21.00 Оп. мельодії.

БІРЖА.

Львів, 20. жовтня 1938.

ГРОШІ.

Купно-продажа: Бельги бельг. 90.15—89.80. Доляри америк. 5.31.50—5.29.0. Доляри канад. 5.24.50—5.22.00. Фльорени гол. 290.54—288.90. Франки фр. 14.22—14.12. Франки шв. 121.20—120.80. Фунти анг. 25.37—25.21. Гульдени данц. 100.25—99.75. Корони чеськ. 10.75-10.40 Корони шв. 113.30—112.40 Корони норв. 127.43—126.43 Корони шв. 130.64 — 129.65. Ліри італ. 28.2 —19.60. Марки фінлян. 11.21—11.09. Марки нім. срібні 82.03—89.00. Тель Авів 25.20—24.50.

Папери.

1 і пів проц. внут. 67.00—65.88 3 пр. 9 ем. 83.50 серія 93.00, 2 ем. 84.50 серія неност. 5. конвер 62.75. 4 прем. дол. 42.75, 4 консолід. 67.50—67.25.

Акції.

Банк Польський 126.00 Цукор 39.00 Вугіль 35.63—35.38, Ліліпоп 94.75—91.0 Островець 65.00, Стараховичі 43.25.

Тенденція вдержана.

ЦІНИ „МАСЛО СОЮЗУ"

Львів, дня 20. жовтня 1938.

1 кг. масла десер. бльок. без оп. 2.75 зол.
1 кг. масла бочков. вкл. з опак. 2.80 зол.
молоко 14—15 сот.
1 кг. яєць 1.30—1.35 зол.

Тенденція на масло та яйця сильна, на молоко вдержана.

КУПНО — ПРОДАЖ

ГАРНИЙ ФРОНТОВИЙ ПОКІЙ з терасою, осібний вхід, віддам для солідного пана чи пані. Околиця костела св. Антонія. Зголошення до Адміністрації „Діла" під „Вілла". 2-2

КОВДРИ у великім виборі поручає Виробня Романової, Грódзіцьких 4 (біля Ринку). 2188 2-2

РІЖНІ

ВЛАСНИКИ РЕАЛЬНОСТЕЙ! Кошi на сміття, тощинські кухонні плити, [illegible] нові двериита, замки безпеки. Ресурсні Леґіонів 37. 2080 1-4

ПРИГАДУЄМО всім, що не вспіли ще забезпечити свого гроша в купні реальности у Львові, щоб зробили це вже. У бюрі „Трансакція" Длугоша 1 [illegible] великий вибір домів, віль, [illegible] так у середмістi як і дальше [illegible] положених на дуже вигідних умовах. Запамятати адресу: „ТРАНСАКЦІЯ" Длугоша одно (ріг Міцкевича). 2222 1-2

ЛІКАРСЬКА ПОМІЧ

Др. М. Вахнянин
інтерніст
вернувся з Моршина і ординує
ЛЬВІВ, Падеревського 4 (Сенаторська)
спец. в недугах шлунка, кишок і печінки.
Тел. 271-57. 2215 1-2

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло", Львів, Ринок 10.